

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA POSLOVNEGA POROČILA
PODJETJA KOLINSKA D. D.**

Ljubljana, junij 2006

MAJA DOBRAVEC

IZJAVA

Študentka Maja Dobravec izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marka Hočevarja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 13. 06. 2006

Podpis:

KAZALO

1. UVOD	1
2. LETNO POROČILO	2
2.1. <i>Opredelitev</i>	2
2.2. <i>Namen letnih poročil</i>	3
2.3. <i>Uporabniki informacij letnih poročil</i>	4
2.4. <i>Javna objava letnih poročil</i>	5
2.5. <i>Zakonodaja</i>	6
2.5.1. <i>Zakon o gospodarskih družbah – ZGD-H</i>	6
2.5.2. <i>Slovenski računovodski standardi</i>	9
2.6. <i>Omejitve računovodskih informacij</i>	11
3. POSLOVNO POROČILO	13
3.1. <i>Uvodni del</i>	14
3.2. <i>Poslovno poročilo oz. splošni del</i>	16
3.2.1. <i>Prodaja in trženje</i>	16
3.2.2. <i>Analiza poslovanja v ožjem smislu</i>	16
3.2.3. <i>Zaposleni</i>	18
3.2.4. <i>Kupci in dobavitelji</i>	18
3.2.5. <i>Delničarji</i>	19
3.2.6. <i>Raziskave in razvoj ter kakovost</i>	19
3.2.7. <i>Okoljevarstveno delovanje</i>	20
3.2.8. <i>Družbena odgovornost</i>	21
4. ANALIZA POSLOVNEGA POROČILA PODJETJA KOLINSKA D. D.	22
4.1. <i>Zgodovina in predstavitev podjetja Kolinska d. d.</i>	22
4.2. <i>Analiza poslovnega poročila</i>	23
4.2.1. <i>Uvod v poslovno poročilo</i>	23
4.2.2. <i>Poslovno poročilo</i>	26
4.2.2.1. <i>Planski cilji</i>	26
4.2.2.2. <i>Analiza poslovanja</i>	27
4.2.2.3. <i>Analiza finančnega poslovanja</i>	29
4.2.2.4. <i>Konkurenčna prednost</i>	32
4.2.2.5. <i>Raziskave in razvoj ter družbena odgovornost</i>	34
4.2.2.6. <i>Informacije za delničarje in potencialne investitorje</i>	35
5. SKLEP	37
LITERATURA	38
VIRI	39

1. UVOD

Priprava letnega poročila je ena izmed strateških dejavnosti podjetja oziroma naj bi bila, vendar letna poročila v družbah igrajo precej različne vloge. V preteklosti so letna poročila spisali kar revizorji. Bila so kratka, strnjena in predvsem računovodsko obarvana. S časom je pisanje letnih poročil pridobivalo na pomenu. Tako imajo danes v nekaterih podjetjih samo za pisanje letnih poročil zaposlene strokovnjake, ki se ukvarjajo le z letnimi poročili. Običajno se pišejo v analitskih službah v podjetju. Dejstvo je, da imajo ta podjetja odlična poročila, ki so skoraj neprimerljiva s poročili podjetji, katera pisanju in oblikovanju ne posvečajo posebne pozornosti, temveč spišejo predvsem tisto, kar pač morajo.

Namen mojega diplomskega dela je v proučitvi letnega poročila, predvsem poslovnega poročila, ter ocenitvi poslovnega poročila podjetja Kolinska d. d. za leto 2004. Za poslovno poročilo omenjenega živilskega podjetja sem se odločila, ker me je zanimalo, kako so v podjetju predstavili svoje poslovanje v prihodnosti. V mislih imam predvsem predvideno strateško združitev Kolinske d.d. z Drogo d. d.

Diplomsko delo je sestavljeno iz treh poglavij. V prvem poglavju se osredotočam na letno poročilo precej na splošno. V njem je dosti pozornosti namenjeno zakonodaji. Poslovno poročilo za leto 2004 mora biti, prvič, sestavljeno po noveli zakona o gospodarskih družbah ZGD-H. Opredeljena je tudi vsebina letnega poročila, namen in javna objava letnih poročil, sledijo v skupine strnjeni uporabniki poročil. Konec prvega poglavja je namenjen računovodskemu poročilu, ki ga v nadaljevanju diplomskega dela ne obravnavam več, oziroma njegovim omejitvam, ki jih precej uspešno odpravlja poslovno poročilo.

Drugo poglavje namenjam poslovnemu poročilu. V njem je predstavljena struktura poslovnega poročila, ki se tudi deli na dva dela:

- uvod v letno poročilo in
- poslovno poročilo.

V tem delu je predstavljeno, kaj naj bi uvod in poslovno poročilo vsebovala, katere informacije morajo podjetja obvezno podati ter tudi, kaj je priporočljivo in zanimivo za uporabnike informacij, torej kaj je dobro razkriti.

V zadnjem, tretjem poglavju predstavljam zgodovino živilskopredelovalnega podjetja Kolinska d.d. ter se v nadaljevanju osredotočim na ocenitev in analizo pomembnejših delov poslovnega poročila omenjenega podjetja.

2. LETNO POROČILO

2.1. *Opredelitve letnega poročila*

Horvatova (2004a, str. 105) letno poročilo opredeljuje takole: »Letno poročilo je najpomembnejša periodična listina, s katero poslovodstva gospodarskih družb komunicirajo z lastniki in drugimi interesnimi skupinami podjetja. Besedilo, številke in oblika skupaj dajejo vtis resnosti in zanesljivosti vodstva in podjetja kot celote. Letno poročilo ne le poroča, ampak tudi razlaga ozadje preteklih dogajanj in namene za prihodnost.« Pravi pa tudi, da je letno poročilo eno izmed najpomembnejših orodij poslovnega poročanja, ki zajema proces predstavitve računovodskih in neračunovodskih informacij o dejavnih in poslovanju podjetja (Horvat, 2003, str. 62).

Gruban, Verčič in Zavrl (1997, str. 105) podajo naslednjo definicijo letnega poročila: »Letno poročilo je najpomembnejša periodična listina komuniciranja uprave gospodarske družbe z lastniki in finančnim okoljem. Besedilo, številke in oblika skupaj dajejo vtis resnosti in zanesljivosti vodstva in organizacijske kot celote. Letno poročilo ne le poroča, temveč tudi razlaga ozadje preteklih dogajanj in namene za prihodnost. Njegova vrednost je trajna in v svetu obstajajo tudi urejene zbirke letnih poročil najpomembnejših organizacij.«

Turk in sodelavci pravijo takole: »Letno poročilo obsega računovodsko poročilo z računovodskimi izkazi in poslovno poročilo. Večkrat je letno poročilo primerno grafično obdelano, vsebuje obilico ponazoritev in fotografij ter je izdano v posebni brošuri. Taka poročila izdajajo predvsem organizacije, ki želijo z njimi pritegniti pozornost javnosti in izbranega kroga zunanjih uporabnikov poročil.« (1999, str. 725).

Podajam še Vezjakino (1998, str. 43) definicijo letnega poročila: »Večina družb v letna poročila ne vključuje samo obveznih informacij, ki jih zahtevajo predpisi in standardi, temveč tudi dodatne informacije, prav tako pa poskrbijo tudi za ustrezno likovno opremo. Vendar pa je denar zapravljen, če s tem ne dosežejo, da letna poročila bolje sprejemajo njihovi uporabniki. Letna poročila so različna, tako kot so različne družbe, ki jih izdajajo. Poročila naj bodo njihovo ogledalo, tako da ni nevarnosti, da bi se izgubila v množici podobnih listin.«

Stittle (2002, str. 356) meni, da je letno poročilo pomembno komunikacijsko orodje, s katerim se podjetje predstavi deležnikom. Koristno je za poročevalca in za prejemnika oz. uporabnika poročila. Hkrati je glavni komunikacijski kanal med vodstvom podjetja in deležniki.

2.2. Namen letnih poročil

Družbe sestavljajo letna poročila zaradi (Godina, 2004, str. 9):

- zadoščanja zakonskim zahtevam,
- informiranja,
- spodbujanja sodelovanja,
- reklamiranja.

Računovodsko poročanje, katerega sredstvo za informiranje različnih skupin uporabnikov so letna poročila, daje informacije o finančnem položaju in uspešnosti podjetja. Ti podatki so pomembni tako za notranje kot zunanje uporabnike. Zelo pomembno je, da so tako pridobljene informacije uporabnikom **razumljive in bistvene, zanesljive ter primerljive**, kot je zapisano v Slovenskem računovodskem standardu¹ 30 – Računovodsko informiranje (SRS 2001). Na bistvenost vplivata vrsta informacije in njena pomembnost za posameznega uporabnika. Iz tega lahko razberemo, da je stopnja bistvenosti neke informacije za različne uporabnike različna. Informacije so zanesljive, kadar so pripravljene tako, da ne vsebujejo nobenih napak ter pristranskih stališč, torej kadar se uporabniki lahko zanesejo nanje. Da informacije izpolnjujejo zgoraj naštetu, morajo biti popolne in morajo v precejšnjem obsegu upoštevati potrebo po previdnosti. Za višjo stopnjo zanesljivosti informacij je poskrbljeno z revidiranjem (Odar, 2005, str. 7).

Namen letnih poročil vsekakor ne sme biti zavajajoč. Zato morajo biti uporabniki informacij pozorni na (Horvat, 2005, str. 8):

- zapletene poslovne dogovore, ki so nerazumljivi in dajejo vtis, kot da ne služijo praktičnim namenom;
- velike transakcije, ki so bile opravljene v zadnjem hipu in katerih posledice so visoki prihodki;
- preoptimistična sporočila za javnost, s katerimi želi predsednik uprave vlagatelje prepričati o prihodnji rasti poslovanja družbe;
- finančne izide, ki so preveč popolni, da bi se lahko uresničili ali pa so le-ti bistveno boljši od finančnih izidov tekmecev, in to brez pomembnejših sprememb v poslovnih funkcijah;
- očitne razlike med dejstvi in številkami, ki so navedene v računovodskih izkazih, analizi poslovanja o finančnem položaju, poslovnih izidih in poročilu predsednika uprave;
- zahtevo predsednika uprave ali finančnega direktorja po nenehni navzočnosti pri vseh sestankih med revizijskim odborom ter notranjimi in zunanjimi revizorji;
- nestrinjanje z uvajanjem sprememb v sistemih in procedurah, ki jih zahtevajo notranji ter zunanji revizorji.

---

¹ Za Slovenske računovodske standardne bom v nadaljevanju diplomskega dela mnogokrat uporabila kratico SRS.

2.3. Uporabniki informacij letnih poročil

Podjetje je lahko na dolgi rok uspešno le, če opredeli pričakovanja vsake interesne skupine oz. interesentov kot svoje cilje. Torej podjetje naj pri oblikovanju svoje poslovne politike, s katero opredeljuje cilje in poti do njih, upošteva pričakovanja vseh interesnih skupin. V poročilih naj bi se poudarjali cilji tistih interesnikov, ki so najpomembnejši pri uspešnem poslovanju (Horvat, 2002, str. 11–12).

Posamezne skupine uporabnikov imajo posebne zahteve po informacijah. V nadaljevanju so strnjeno prikazani in opisani (Odar, 2005, str. 7):

- lastniki kapitala ter sedanji in tudi možni vlagatelji v kapital rabijo informacije o velikosti in ustaljenosti nadomestila, ki ga dobijo na osnovi vloženega kapitala v obliki deležev iz čistega dobička ali dividend, politiki delitve čistega dobička, dolgoročni donosnosti podjetja in kakovosti njegovega ravnateljstva;
- banke ter ostale financerje, ki podjetju zagotavljajo dolgoročna posojila, zanima predvsem sposobnost podjetja pri rednem odplačevanju posojil in s tem povezana dolgoročna donosnost podjetja, finančno stanje ter kakovost ravnateljstva;
- dobavitelji, od katerih podjetje dobiva kratkoročne blagovne kredite, in jih zanima predvsem dolgoročna donosnost podjetja ter kakovost ravnateljstva;
- zaposleni, katere interesira donosnost poslovanja podjetja ter iz nje izhajajoče možnosti zaslužkov ter socialnih prejemkov, ravno tako jim je pomembna dolgoročna možnost zaposlovanja ter kakovost ravnateljstva;
- banke, druge dajalce kratkoročnih posojil ter kratkoročne komercialne in druge upnike zanima predvsem sprotna plačilna sposobnost podjetja ter finančni položaj;
- glavni stalni kupci želijo biti informirani o družbini dolgoročni donosnosti, ker je s tem povezana možnost ohranjanja ustaljenega poslovanja, finančnem položaju ter kakovosti ravnateljstva;
- konkurenčna podjetja potrebujejo informacije o poslovanju podjetja zaradi dveh popolnoma nasprotujočih si razlogov; ugotoviti namreč želijo, kolikšna je možnost za nakup podjetja, ali možnost, da podjetje kupi njih; zato jih zanimajo predvsem donosnost, finančni položaj ter kakovost ravnateljstva podjetja;
- državo ter vse vmesne ravni do občine in državne organe zanima predvsem razmeščanje raznih dejavnikov, kar se tiče zaposlenih ter uživanja posebnih pravic zaradi monopolnega položaja družbe in naravne rente, ki je povezana z uvajanjem dajatev;
- javnost na območju, kjer podjetje deluje, potrebuje informacije o tem, ali s svojim poslovanjem ogroža človekovo okolje. Zanima jo, kako ukrepati, da se ogrožanje zmanjša ali prepreči, v primeru da je odgovor pritrdilen. S tem v povezavi želi vedeti, kakšne so ekonomske in finančne možnosti podjetja za pomoč pri reševanju krajevnih problemov ter zmanjševanje stopnje brezposelnosti v okolici. Zaradi omenjenih razlogov se javnost, kot uporabnica informacij zanima predvsem za donosnost poslovanja ter finančni položaj podjetja.

Uporabnike informacij lahko razvrstimo v naslednje interesne skupine (Odar, 2005, str. 8):

- delničarje, ki želijo predvsem informacije o poslovodstvu podjetja; torej ali poslovodstvo dela tisto, kar mora in ali to dela tako, kot mora;
- vlagatelje, ki jih zanimajo prihodnje zmogljivosti podjetja;
- ekologe, državo, sindikate in posameznike, kateri se zanimajo za zdravstveno in socialno stanje prebivalstva. Letna poročila naj bi jim razkrila, kakšen je vpliv podjetja na socialno in ekonomsko okolje;
- uporabnike proizvodov in storitev, ki rabijo podatke o proizvodih ter storitvah posameznega podjetja;
- zaposlene in ponudnike proizvodov ter storitev pa zanima podjetje v vlogi uporabnika njihovih proizvodov in storitev.

Pri tem mora poslovodstvo vzpostaviti ravnotežje med interesnimi skupinami in tudi znotraj njih, tako da nikoli ne ogroža pravic vseh uporabnikov do enake popolnosti in enake vsebine informacij. Med najpomembnejšimi uporabniki so prav gotovo vlagatelji in delničarji. Vlagatelji v podjetja prinašajo tvegani oz. rizični kapital, zato običajno podatki, ki zadovoljujejo njihove potrebe po informacijah, zadovoljujejo tudi potrebe po informacijah drugih interesnih skupin. Najpomembneje je to, da so informacije, namenjene uporabnikom letnih poročil, pravočasne in pravilne, saj predvidoma na njihovi osnovi sprejemajo svoje odločitve (Odar, 2005, str. 8).

2.4. Javna objava letnih poročil

Namen javne objave je v zagotovitvi javno dostopnih podatkov o premoženjskem stanju in poslovanju družb ter podjetnikov. To pomeni, da so podatki in informacije javno dostopni vsakomur, ki jih želi videti, brez dokazovanja kakršnega koli pravnega interesa. Zato se podjetja morajo zavedati, kako pomembno je, katere podatke in informacije bodo razkrili, da ne bi izdali svojih poslovnih skrivnosti oz. konkurenčnih prednosti (Horvat, 2004, str. 16).

Letna poročila velikih in srednjih kapitalskih družb, dvojnih družb in tistih majhnih kapitalskih družb, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, ter konsolidirana poročila je potrebno zaradi javne objave skupaj z revizorjevim poročilom predložiti v osmih mesecih po koncu poslovnega leta organizaciji, ki je pooblaščen za obdelovanje in objavlanje podatkov. Letna poročila majhnih družb, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na organiziranem trgu, in letno poročilo podjetnikov je potrebno zaradi javne objave predložiti organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavlanje podatkov, v treh mesecih po koncu poslovnega leta (Zakon o gospodarskih družbah²-UPB1, 2005, člen 55).

---

² Za Zakon o gospodarskih družbah bom v nadaljevanju diplomskega dela mnogokrat uporabila kratico ZGD.

V Republiki Sloveniji je organizacija, ki skrbi za obdelovanje in objavljanje tudi letnih poročil, Agencija za javnopravne evidence in storitve – AJPES. AJPES predložena letna poročila skupaj z revizorjevim poročilom in tudi predlog razporeditve dobička ali obravnavanje izgube ter poročilo o razporeditvi dobička ali obravnavanja izgube, če to ni razvidno iz letnega poročila, zajame v informatizirani obliki in objavi na spletnih straneh. Strani morajo biti zasnovane tako, da je vsakomur omogočen brezplačen vpogled v podatke. AJPES vsakemu, ki želi kopijo letnega oziroma konsolidiranega letnega poročila skupaj z revizorjevim poročilom, izroči v elektronski ali papirnati obliki, če le povrne dejanske stroške v zvezi z njim (Odar, 2005a, str. 92).

Tarifo, s katero se določijo nadomestila za dostop uporabnikov do letnih poročil na spletnih straneh omenjene organizacije, za izročitev kopije letnih poročil na zahtevo uporabnikov in ob predložitvi letnih poročil sprejme organizacija, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje in finance. Nadomestila ne smejo presegati dejanskih stroškov, povezanih z zajemanjem poročil v informatizirani obliki in vzdrževanjem spletnih strani, namenjenih javni objavi letnih poročil, oziroma stroškov, povezanih z izdelavo kopij poročil (ZGD-UPB1, 2005, člen 55, odstavek 11).

2.5. Zakonodaja

Podjetja vodijo poslovne knjige in sestavljajo letna poročila v skladu z ZGD ob upoštevanju podrobnejših pravil o računovodenju iz slovenskih računovodskih standardov. V nadaljevanju so predstavljene glavne novosti novele zakona ZGD-H, ki se tičejo letnih poročil ter SRS.

2.5.1. Zakon o gospodarskih družbah; ZGD-H

Zakon o gospodarskih družbah je temeljni sistemski zakon na področju prava družb v Republiki Sloveniji, prvič sprejet leta 1993. Od tedaj je doživel že osem novel. V zadnjih treh novelah je še posebno izrazita uskladitev domače zakonodaje z zakonodajo Evropske unije (v nadaljevanju EU), ki pa še vedno ni bila popolna. Vse novele so bile sprejete v okviru nujnih postopkov in so tako onemogočale širšo družbeno razpravo o novostih ter težavah uporabnikov zakona. To je bil tudi eden izmed razlogov za temeljito prenovo ZGD, s katero se prvič dosega popolna vsebinska in časovna harmonizacija s pravom EU (Vizjak Andrej, 14. 10. 2005), ki se imenuje ZGD-1.

V diplomskem delu nisem namenjala pozornosti različici ZGD-1, temveč noveli zakona ZGD-H. Razlogi za to so:

- ZGD-1 je bil v času pisanja mojega diplomskega dela že napisan, vendar še ni bil sprejet;
- kar se tiče letnih poročil po ZGD-1, ni bistvenih sprememb glede na novelo zakona ZGD-H, ki pa je vpeljala ogromno novosti glede na novelo ZGD-G;

- odločila sem se za analizo poslovnega poročila Kolinske d.d. za leto 2004, ki mora biti spisan v skladu z ZGD-H.

V računovodstvu se je vedno bolj uveljavljala težnja po upoštevanju poštene vrednosti, torej po načelu poštene vrednosti in s tem dopustitev vrednotenja gospodarskih kategorij v skladu s tem načelom, ki je v SRS že upoštevan. To je bi tudi eden izmed razlogov za zadnjo novelo ZGD. Tako je bil 16. 12. 2004 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H, Ur. l. RS 139/04). Ker je Slovenija s 1. majem 2004 postala polnopravna članica Evropske unije, in kot takšna je morala prevzeti njen pravni red, mora nekatere zakone uporabljati neposredno, druge pa upoštevati tako, da v njih zapisano vsebino ter pravila vgradi v slovenske zakone, ki pa ne smejo biti v nasprotju z direktivami EU (Odar, 2005, str. 9). Poenostavljeno povedano, država mora svojo nacionalno zakonodajo gospodarskih družb prilagoditi vsebinskim zahtevam evropskega pravnega reda oz. pravu družb EU. Tudi v ta namen je bil oblikovan predlog novele ZGD-H, ki v skladu s spremembami bilančnih direktiv dosledno uveljavlja načelo poštene vrednosti kot temelj za vrednotenje v računovodskih izkazih. Pri tem ZGD določa le osnovna vprašanja s področja bilančnega prava in prava računovodstva, za ostalo pa dokazuje na podrobnejše urejanje v SRS. Med spremembami ZGD je v sedmem poglavju – bilančno pravo – sprememba 63. člena ZGD – splošna pravila vrednotenja, ki določa, da se spremeni in dopolni upoštevanje načela previdnosti in se kot prioritetno opredeli načelo poštene vrednosti pri vrednotenju. S sprejetjem te spremembe 63. člena ZGD je zagotovljena uskladitev s spremembami evropskih bilančnih direktiv, tako z direktivo o vrednotenju 2001/65 z dne 27. 12. 2001 ter modernizacijsko direktivo 2003/51 z dne 18. 6. 2003 (Kocbek, 2004, str. 4, 14).

Po ZGD³ mora letno poročilo srednje velikih in velikih kapitalskih družb, dvojnih družb ter tistih malih kapitalskih družb, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, vsebovati bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in priloge s pojasnili k izkazu ter dodatnih izkazov iz drugega odstavka istega člena. Letno poročilo družb zavezanih reviziji mora vsebovati tudi izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala in poslovno poročilo. Sestavljeno mora biti jasno in pregledno, pri tem mora izkazovati resničen ter pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida. Za majhne družbe, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na organiziranem trgu in za katere z zakonom ni predpisano revidiranje računovodskih izkazov, pa velja, da morajo sestaviti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida ter priloge s pojasnili k izkazu. Tem družbam ni potrebno sestavljati poslovnega poročila (ZGD-UPB1, 2005, 56. člen).

Pri pripravi letnega poročila podjetja je pomembna tudi njegova velikost, (ne)zavezanost podjetja reviziji v skladu z ZGD, zahteva uporabnikov letnega poročila in odločitev podjetja, kaj bi v letnem poročilu želelo in moralo razkriti o poslovanju podjetja predvsem v obdobju, za katerega se letno poročilo sestavlja (Horvat, 2004, str. 7).

V letnih poročilih družb je ZGD-H prinesel predvsem višje pragove pri ločevanju manjših, srednjih in velikih družb, nova pravila vrednotenja, uskladitve povezane z

---

³ Vse nadaljnje omembe ZGD se nanašajo na novelo zakona ZGD-H.

Mednarodnimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju MRS) in nove vsebine letnih poročil (Horvat, 2004, str. 7).

Merila, na osnovi katerih je določena velikost družbe, so naslednja (ZGD-UPB1, 2005, člen 52):

1. povprečno število zaposlenih v poslovnem letu,
2. čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu in
3. vrednost aktive; na koncu poslovnega leta.

Da se prikazuje vrednost aktive na koncu poslovnega leta, po mojem mnenju, ni najbolj primerno, saj podjetja na koncu leta želijo z raznimi, še na meji dovoljenega, potezami popraviti določene postavke v bilanci stanja. To se takoj odraža na vrednosti aktive. Ko jemljemo omenjeno vrednost na koncu leta, mislim, da obstaja verjetnost, da prikazana vrednost ne bi ustrezala dejanski vrednosti, ki bi jo bilo mogoče prikazati med letom.

Razvrstitev družb glede na velikostne razrede:

MAJHNA	• povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu ni večje od 50; • čisti prihodki od prodaje ne presegajo 1.700.000.000 SIT oz. 7,3 mio EUR (prej 1.000.000 SIT); • vrednost aktive ne presega 850.000.000 SIT oz. 3,65 mio EUR (prej 500.000.000 SIT).
SREDNJA	• povprečno število zaposlenih ne presega 250 zaposlenih v zadnjem poslovnem letu; • čisti prihodki od prodaje ne presegajo 6.800.000.000 SIT oz. 29,2 mio EUR (prej 4.000.000 SIT); • povprečna vrednost aktive ne presega 3.400.000.000 SIT oz. 14,6 mio EUR (prej 2.000.000 SIT).
VELIKA	• banka, • zavarovalnica • tista družba, ki po 53. členu ZGD mora sestaviti konsolidirano letno poročilo (ZGD-UPB1, 2005, 52. člen).

Spremembe glede velikosti družb so (v skladu s 4. direktivo Evropske skupnosti) nastale pri čistih prihodkih in velikosti aktive, medtem ko se merilo števila zaposlenih ni spreminjalo. Pragovi prihodkov iz prodaje in aktive družb so se povečali za približno 70 %. To pomeni, da se z uvedbo novele H poveča število majhnih in verjetno tudi srednjih družb, nedvomno pa zmanjša število velikih. Razdelitev po velikostnih razredih je pomembna zaradi različnih zahtev, kar se tiče obveznosti poročanja družb (Odar, 2005, str. 9).

Podjetja morajo v letnem poročilu nameniti večjo pozornost poslovnemu delu. Obvezno je podrobneje analizirati poslovanje, opisati pomembnejše poslovne dogodke, ki so nastopili po koncu poslovnega leta, pisati več o okolju ter njegovem varstvu, zaposlenih in bolje predstaviti tveganja ter negotovosti, ki jim je družba izpostavljena.

Po ZGD-H so spremenjene vsebine v poslovnem poročilu predstavljene tako, da mora pošten prikaz (Horvat, 2004, str. 8):

- biti uravnotežena in izčrpna analiza razvoja ter izidov poslovanja družbe in njenega finančnega položaja, ki se ujema z zapletenostjo poslovanja družbe;
- vsebovati ključne finančne kazalce izidov poslovanja in tudi ključne nefinančne kazalce – z zadnjimi so mišljeni predvsem varstvo okolja in zaposleni;
- vsebovati ustrezno sklicevanje in zneske v računovodskih izkazih ter potrebna dodatna pojasnila. Poslovno poročilo mora omenjeno vsebovati zaradi prikaza kvalitetne analize.

Z novelo H je zakonsko določeno tudi, katere informacije morajo biti prikazane v poslovnem poročilu. Strnjeno so to (Horvat, 2004, str. 8):

- vsi pomembnejši poslovni dogodki, ki vplivajo na poslovanje družbe po preteku poslovnega leta;
- pričakovanja o razvoju družbe;
- dejavnosti na področju raziskav in razvoja;
- podatki o obstoju podružnic družbe;
- uporaba finančnih instrumentov, v kolikor so ti pomembni pri presoji premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja, poslovnega izida ipd.;
- navedba ciljev in ukrepov v zvezi z upravljanjem finančnih tveganj. Sem sodijo tudi ukrepi za zavarovanje vseh najpomembnejših načrtovanih transakcij, za katere se zavarovanje računovodsko prikazuje posebej;
- izpostavljenost družbe tveganjem. Ta tveganja so: cenovno, kreditno, likvidnostno ter tveganje v zvezi z denarnim tokom.

2.5.2. Slovenski računovodski standardi

Prvi slovenski računovodski standardi so bili sprejeti leta 1992, v uporabo so vstopili 1. 1. 1993. Ker se tako v svetu kot doma razmere in spoznanja v računovodstvu ves čas spreminjajo, so strokovnjaki s področja računovodstva želeli posodobiti slovenske računovodske standarde. Po osmih letih, torej leta 2001, so bili v okviru Inštituta za revizijo pripravljene novi standardi, ki so usklajeni z novelo zakona ZGD-F. Veljati so začeli 1. 1. 2002 (Koželj, 2001, str. 11).

V slovenskih računovodskih standardih so zajeta tako spoznanja domačih strokovnjakov kot tudi zahteve evropskih direktiv. Oblikovno in vsebinsko skušajo slovenski standardi slediti mednarodnim računovodskim standardom. Kljub temu določbe mednarodnih standardov ne veljajo neposredno. Podjetja lahko upoštevajo mednarodne računovodske

standarde samo v primeru, da le-ti niso v nasprotju s slovenskimi računovodskimi standardi (SRS, 2001).

Slovenski računovodski standardi zajemajo strokovna pravila in predstavljajo temeljno avtonomno pravo računovodskih strokovnjakov.

Zakonska podlaga SRS je ZGD, medtem ko so strokovna podlaga SRS:

- Kodeks računovodskih načel,
- računovodski standardi Velike Britanije in ZDA,
- 4. in 7. smernica Evropske unije,
- Mednarodni računovodski standardi in
- domača podlaga.

Namen SRS je zagotovitev, da bodo računovodski izkazi, ki so končni rezultat računovodenja, dali informacije o:

- finančnem položaju z bilanco stanja;
- uspešnosti s pomočjo izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega izida;
- spremembi finančnega položaja z izkazom finančnega izida in izkazom gibanja kapitala.

Standardi zelo nadrobno ločijo podjetje kot gospodarski in finančni subjekt. Medtem ko se gospodarska uspešnost meri z doseganjem dobička, se na osnovi plačilne sposobnosti podjetja določa, ali je podjetje tudi finančno uspešno.

SRS so narejeni za zaščito zunanjih uporabnikov. Veljajo predvsem za podjetja. Če je smiselno, se lahko uporabljajo tudi pri zavodih in drugih organizacijah, pri katerih je uporaba SRS dopuščena ter pravila računovodenja niso predpisana s posebno zakonodajo. Standardi ne veljajo za:

- organizacije javnega prava in
- zavode proračunskih uporabnikov.

Zanje velja zakon o računovodstvu, kar nam daje pomemben podatek, da je ureditev v Republiki Sloveniji dvojna (Kavčič, 2002).

Menim, da ni pravilno, da v državi nimamo enotne ureditve, kar se tiče računovodstva. Če lahko SRS poleg zapovedi za podjetja vsebujejo tudi računovodske rešitve za banke, zavarovalnice, društva, zadrage, javna podjetja, nepridobitne organizacije, nedelujoča podjetja in investicijske sklade za vsakega izmed njih v svojem standardu, bi lahko vsebovali tudi standarda za organizacije javnega prava ter za zavode proračunskih uporabnikov.

2.6. Omejitve računovodskih informacij

Letno poročilo se deli na:

- računovodsko poročilo ter
- poslovno poročilo.

Iz tega izhaja, da letno poročilo vsebuje:

- računovodske ter
- neračunovodske informacije.

V grobem bi lahko dejali, da so računovodske informacije vsebovane v računovodskem poročilu, neračunovodske informacije pa v poslovnem poročilu. Kljub temu je meja med računovodskimi in neračunovodskimi informacijami mnogokrat težko določiti, ker so v računovodska poročila vključene tudi neračunovodske (kvalitativne) informacije, ravno tako pa tudi poslovno poročilo vsebuje nekatere računovodske (kvantitativne) informacije (Igličar, Hočevar, 1997, str. 24).

Splošne omejitve računovodskih informacij (Hočevar, Igličar, 2002, str. 22–24):

- Prva in ena izmed najpomembnejših omejitev računovodskih informacij je zagotovo v tem, da so računovodske informacije le nepogrešljivi del potrebnih informacij za uspešno odločanje o podjetju. Mnogokrat so torej neračunovodske informacije pomembnejše od računovodskih za boljšo presojo o poslovanju podjetja, za odločanje v podjetju, za ohranjanje dobrih poslovnih odnosov itd. Lahko bi tudi rekli, da so računovodske informacije »nujno zlo« informacij, gledano iz vidika prve omejitve računovodskih informacij.

Tako lahko recimo podjetje v svojem letnem poročilu navaja dolgoročne investicije v nove proizvode. Pri tem mora podjetje tehtati med stroški novih proizvodov ter njihovimi prihodki, kar je s precejšnjo natančnostjo nemogoče za proizvode, ki sploh še ne obstajajo na trgu. Potrebno je, da odločanje temelji tudi na dejavnikih, ki jih računovodstvo ne spremlja neposredno. Zato se odločanje običajno nanaša na prihodnost poslovanja, ki je odvisna od mnogih dejavnikov, kot so spremembe tehnologije, spremembe potreb kupcev, spremembe rasti cen (inflacije), spremembe gospodarskih gibanj ipd. Vpliv vseh teh sprememb je prikazan v poslovnem poročilu, natančneje v analizi poslovanja v širšem smislu. S poslovnim poročilom je torej odpravljena prva omejitev računovodskih informacij.

- Druga omejitev računovodskih informacij izhaja iz tega, da računovodstvo ni eksaktna (znanstveno natančna) veda. Razlog je v tem, da so računovodske informacije subjektivne narave, saj mnogokrat temeljijo na ocenah, sodbah, vzorcih iz preteklosti in podobno.

V računovodskem poročilu podjetja med osnovnimi sredstvi navajajo njihove sedanje in odpisane vrednosti. Le-te izhajajo iz dobe koristnosti, ki določa amortizacijsko stopnjo. Določiti dobo koristnosti določenemu osnovnemu sredstvu pa je mogoče le s presojo, kar pomeni, da je odločitev sklenjena na osnovi subjektivne ocene.

Menim, da poslovno poročilo lahko delno odpravi drugo omejitev računovodskih informacij – subjektivnost, oziroma jo omili, saj v poslovnem poročilu podjetja lahko navajajo tehtne razloge za določitev različnih računovodskih informacij (v mojem primeru dobe koristnosti).

- Tretja omejitev računovodskih informacij je v njihovi osnovni lastnosti, torej v tem da so izražene vrednostno oziroma z denarno enoto. Zato je tako pri uporabljanju kot pri oblikovanju računovodskih informacij potrebno upoštevati tudi vpliv inflacije na vrednostno izražene podatke.

Tudi v tem primeru je poslovno poročilo odlično dopolnilo računovodskemu, saj so v njem navedene tudi informacije o inflaciji, ki jih uporabniki računovodskih informacij morajo upoštevati za dobro odločanje.

- Četrta in tudi zadnja omejitev računovodskih informacij je, da so računovodske informacije lahko temelj za odločanja, ki pa lahko neugodno vplivajo na uspešnost poslovnega sistema.

Primer za to omejitev je podjetje, ki ima organizirane poslovnoizidne enote (to so oddelki, katerih poslovanje se meri z uspešnostjo oziroma poslovnim izidom). Tako lahko recimo vodja ene izmed enot sprejme odločitev, ki bo povečala poslovni izid njegovemu oddelku, hkrati pa zmanjšala uspešnost poslovanja podjetja kot celote. Poslovanje med oddelki je lahko slabo, ker ni enostavno določiti prenosnih (transfernih) cen, ki naj bi vrednotile posle med oddelki.

V tem primeru je prišlo do slabe odločitve, saj je najverjetneje prišlo do netočne določitve transfernih cen. Prav gotovo bi se s poslovnim poročilom ta napaka lahko omilila, saj bi bilo v njem opisno predstavljeno, kaj vse vpliva na dejavnike, od katerih je neposredno odvisen rezultat (transferne cene ter nato uspešnost celotnega poslovanja podjetja in ne le enega oddelka).

Čeprav so računovodske informacije bistveni del odločanja v podjetju, dostikrat ne povedo dovolj, zaradi tega tudi govorimo o omejitvah računovodskih informacij (Pavlič, 2000, str. 19). Zato letna poročila vsebujejo tudi neračunovodske informacije, ki so nujno potrebne, saj njihovem uporabniku dodatno pojasnjujejo informacije in na ta način si le-ta lahko ustvari kvalitetno oceno o poslovanju podjetja. Te (kvalitativne oz. opisne) informacije so običajno zajete v poslovnem poročilu oz. imajo v njem največji obseg.

Tako lahko torej razumemo poslovno poročilo kot dodatek računovodskemu poročilu, ki eno z drugim tvorita kvalitetno celotno letno poročilo. Jasno je, kako pomembne informacije za odločanje torej vsebuje poslovno poročilo. Je nujno potrebno pri strokovno neusposobljenih uporabnikih letnega poročila (npr. manjših delničarjih), ravno tako pa nudi tudi dodatne informacije strokovno usposobljenim uporabnikom (poslovnim partnerjem, kupcem, dobaviteljem).

Tudi to je bil eden izmed razlogov, da sem se v diplomski nalogi osredotočila predvsem na poslovno poročilo, ki mu je namenjen preostali del diplomske naloge.

3. POSLOVNO POROČILO

Novela zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H) določa, da mora poslovno poročilo vsebovati najmanj pošten prikaz razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vključno z opisom bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena. V njem morajo biti prikazani tudi (ZGD-UPB1, 2005, 66. člen):

- vsi pomembnejši poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta;
- pričakovan razvoj družbe;
- aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja ter
- obstoj podružnic družbe.

Namen teh sprememb in dopolnitev je zakonsko zagotoviti podatke ter informacije bralcem in uporabnikom računovodskih izkazov. S tem se prispeva k uspešnosti in izboljšanju stroškovne učinkovitosti kapitalskega trga, da bi se uskladile računovodske informacije in zagotovila visoka stopnja preglednosti ter primerljivosti računovodskih izkazov. To vodi do učinkovitega delovanja notranjega trga Evropske unije, saj sta varstvo vlagateljev in ohranjanje zaupanja v finančne trge pomembna za uresničevanje notranjega trga na tem področju (Odar, 2005, str. 12).

Po Zakonu o gospodarskih družbah oblika poslovnega poročila podjetja ni predpisana. Sestava poslovnega poročila je torej prepuščena podjetjem, saj je takšno poročilo tudi neke vrste odraz uprave. Z njim predstavi svoje delo, uspehe in neuspehe, uspešnost poslovanja ter predvsem vizijo za prihodnost (Odar, 2005, str. 12).

Vprašanje, ki si ga morajo zastavljati podjetja, je: katere informacije zagotoviti različnim interesnim skupinam? Dejstvo je, da na podlagi dobljenih informacij interesne skupine ovrednotijo svoje gospodarske in druge povezave s podjetjem ter se odločijo o prihodnji usodi teh povezav. Informacije o preteklem poslovanju podjetja in o trenutnem položaju družbe bi zanimale tudi mene, če bi bila vključena v interesno skupino podjetja. Predvsem pomembni bi mi bili podatki o prihodnjem delovanju podjetja, ki so običajno na voljo v obliki ocen in napovedi.

Informacije, vsebovane v poslovnem poročilu, morajo biti pripravljene organizirano. Nikakor se v poslovno poročilo ne navajajo odvečne, neuporabne in nezanesljive informacije. V tujini je že marsikje prisotno, da točnost ter zanesljivost informacij potrdira uprava in njen predsednik. V Republiki Sloveniji potrjevanje še ni zakonsko predpisano, se pa, v skromnem obsegu, že pojavlja v domačih poročilih (Horvat, 2004, str. 8). V primeru, da je letno poročilo namenjeno javni objavi, mora vsebovati sklepe uprave, nadzornega sveta in skupščine podjetja glede razporeditve čistega dobička ter glede bilančnega dobička.

Pomembno pa je tudi, katere in koliko informacij o poslovanju podjetja naj bi razkrili. Horvatova v svojem članku navaja, da je najbolje najti pravo mero razkrivanja informacij. Z le-to je potrebno zadovoljiti potrebe po informacijah različnim interesnim skupinam, hkrati morajo biti podjetja pozorna, da ne razkrivajo svojih poslovnih

skrivnosti, kar bi lahko negativno vplivalo na prihodnje poslovanje podjetja. Da se to ne bi dogajalo, se lahko v poslovnem poročilu opozori uporabnike, da znotraj podjetja obstajajo pravila, ki govorijo o tem, kaj so poslovne skrivnosti oz. informacije občutljive narave (torej skrite interesnim skupinam, ki so izven podjetja) in kaj informacije namenjene javnosti.

Strinjam se, da je za podjetja torej priporočljivo, da se že v sklopu dogovorov o osnovni sestavi letnega poročila dogovorijo o pravilih razkrivanja v njih. Ta pravila so lahko zapisana v sklopu internega pravilnika o računovodstvu. V njem je zapisan obseg razkritij, tako da poročilo dejansko ni niti preskopo niti preobsežno (Horvat, 2004a, str. 106).

3.1. Uvodni del

Uvod v letnem poročilu vsebuje (Horvat, 2003, str. 64):

- povzetek z izbranimi finančnimi in drugimi poudarki iz minulega poslovnega leta;
- kratko uvodno predstavitev podjetja;
- poročilo predsednika uprave;
- pisno poročilo nadzornega sveta.

Menim, da je namen povzetka seznaniti bralca z vsebino letnega poročila, preden začne le-tega brati, saj v njem podjetja predstavijo svoje poslanstvo, vizijo ter najpomembnejše kratkoročne in dolgoročne cilje. V tem delu ima podjetje priložnost, da se odloči, katera ugodna gibanja v svojem poslovanju bo poudarilo. Navede lahko pozitivne dejavnosti, kot so uvajanje novih proizvodov, vstop na nove trge, poslovne pridobitve ter preoblikovanje in spremembe v ravnanju. Lahko vsebuje tudi opis, kako uspešno je podjetje pri zadovoljevanju potreb domačega in tujega trga, s katerimi domačimi ter tujimi partnerji sodeluje (Horvat, 2003, str. 65).

Osnovni cilj poročila predsednika uprave je, da se zagotovi pregled finančnega položaja in poslovanja podjetja ter poudari pomembnejše informacije. Med drugim naj bi vseboval povzetek najpomembnejših aktivnosti, posebnosti raznih pomembnih dogodkov, ki vplivajo na podjetja v skupini, podrobnosti o dobičku, podrobnosti o spremembah v stalnih sredstvih, imena direktorjev ter njihove udeležbe pri dobičku, informacije o zaposlencih podjetja in o političnih ter dobrodelnih donacijah (Glynn, Perrin, Murphy, 1998, str. 93).

Iz zgornje definicije je razvidno, da je tujina, kar se tiče letnih poročil, mnogo pred nami. Definicija je bila zapisana v letu 1998, vendar imam občutek, da naj bi poročilo predsednika uprave po tej definiciji vsebovalo veliko več informacij, kot jih recimo razkrivajo letna poročila domačih družb za leto 2004.

Po mojem mnenju je na začetku letnega poročila skorajda obvezno pismo predsednika uprave, saj strnjeno prikazuje poslovanje podjetja v prejšnjem letu. Ponavadi je napisano v obliki pisma, naslovljenega na delničarje, vsebuje čim manj števil, je jedrnato, napisano prijazno in enostavno. Prepričana sem, da je mnogo bolje, če poročilo predsednika uprave ni naslovljeno na delničarje, temveč je le poročilo predsednika uprave. S tem je že dovolj jasno nakazano, da se pisec zaveda, kako pomembne so danes tudi druge interesne skupine podjetja, ki lahko s svojimi dejanji odločilno vplivajo na poslovno uspešnost podjetja.

V poročilu predsednika uprave je priporočljivo zapisati tudi strategijo podjetja, ker želijo uporabniki letnih poročil z branjem le-teh spoznati načrte posloводства. Želja do spoznavanja strategije izhaja iz treh razlogov (Horvat, 2004, str. 9):

- ker je posloводство najbližje poslovanju podjetja, je zato najboljši vir za posebne informacije o podjetju;
- ker posloводство družbe vpliva na smer prihodnjega poslovanja, je razumevanje vizije posloводства in njegovih načrtov za prihodnost ključnega pomena pri pridobivanju dragocenih informacij o usmeritvi podjetja;
- napisana strategija omogoča bralcu oceniti kvaliteto posloводства, kar je tudi pomemben kazalec prihodnjega poslovanja podjetja.

Uprava je odgovorna za sestavitev letnega poročila. Naloga nadzornega sveta je v tem, da preveri sestavljeno poročilo in izdela predlog za uporabo bilančnega dobička. Na podlagi preverjanja letnega poročila mora nadzorni svet sestaviti pisno poročilo za skupščino. V njem zapiše, kako in koliko je preverjal vodenje družbe med poslovnim letom, izrazi stališče do revizijskega poročila, če je priloženo k letnemu poročilu, letno poročilo potrdi in zapiše morebitne pripombe, ki jih ima po preverjanju letnega poročila (Horvat, 2003, str. 67–68).

Nadzorni svet ima ključno vlogo pri potrjevanju letnega poročila, skupščina je z njim le seznanjena.

3.2. Poslovno poročilo oz. splošni del letnega poročila

Poslovno poročilo oz. analiza poslovanja v širšem smislu vsebuje naslednje sestavine (Horvat, 2003, str. 68–69):

- gospodarska gibanja,
- prodaja in trženje,
- analiza poslovanja,
- zaposleni,
- kupci,

- dobavitelji,
- delničarji,
- naložbe,
- raziskovanje, razvijanje ter kakovost,
- okoljevarstvena dejavnost,
- družbena odgovornost in
- načrti.

3.2.1. Prodaja in trženje

Na prvih straneh letnega poročila podjetja običajno navajajo podatke o prodaji in trženju. Največkrat se pojavljajo informacije o prodajnih oz. storitvenih programih, prodaji na tujih trgih, proizvodih, tržnih deležih, blagovnih znamkah, proizvodnji, produktivnosti ipd. Če so posamezni programi precej donosni, se jih opiše v tem delu. Podjetja prikazujejo tudi primerjavo donosnosti posameznega programa; njegovo vrednost v obravnavanem letu z vrednostjo v predhodnem obdobju ali v primerjavi z načrti za obravnavano leto in načrtovane vrednosti za naprej (Horvat, 2003, str. 69).

Po zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-UPB1, 2005, člen 65) morajo podjetja v primeru, da se jim čisti prihodki od prodaje po področjih poslovanja družbe oziroma po zemljepisnih trgih med seboj zelo razlikujejo, te prihodke tudi razčleniti. To zakon navaja kot obvezno sestavino letnega poročila, ki je priložena kot priloga k računovodskemu izkazom, in sicer za prodajo proizvodov ali opravljanje storitev, ki so značilni za redno poslovanje družbe. V primeru, da bi si podjetja z omenjenim razkrivanjem povzročila preveč škode, naj tega ne storijo. V prilogi k izkazom morajo zato pojasniti, da je bilo zaradi navedenih razlogov opuščeno zahtevano razkritje podatkov.

To pomeni, da je zelo pomembno, da se v primeru, ko družba opravlja različne vrste poslov, tudi podaja informacije o poslovanju posameznih odsekov. Poročanje po odsekih (segment reporting) pripomore k razpoznavanju in analiziranju priložnosti ter tveganj, s katerimi se srečujejo podjetja, katerih poslovanje je tako razdeljeno. Podjetje je lahko razdeljeno na osnovi različnih osnov: panoga, proizvodna linija, posamezen proizvod, zemljepisno območje, kjer podjetje proizvaja ali prodaja, poslovna celota... (Horvat, 2004, str. 9). Znano je, da informacije po odsekih ali posameznih panogah najbolj pokažejo priložnosti in tveganja, s katerimi se bo družba srečevala v prihodnosti.

3.2.2. Analiza poslovanja v ožjem smislu

Po ZGD-H bodo podjetja v poslovno poročilo morala vključiti več informacij o analizi poslovanja, vsebine v povezavi z okoljem in zaposlenimi, predstavitev tveganj in negotovosti ter opis izpostavljenosti finančnim tveganjem in upravljanja teh tveganj.

Delničarji, upniki, poslovni partnerji in ostale interesne skupine potrebujejo pri odločanju informacije. Ker pa današnje odločitve vplivajo na dogajanje v prihodnosti,

so za interesne skupine vsekakor pomembnejše tovrstne informacije. Vendar zaradi tega ni vredno zanemarjati informacij o preteklosti, saj le-te povedo, kakšno je bilo ravnanje posloводства v preteklosti, iz česar se lahko predvidijo možna dejanja v prihodnosti. Analiza poslovanja je temeljni del letnega poročila, ki daje okvir, znotraj katerega posloводство komentira in analizira poslovanje ter finančno stanje podjetja (Horvat, 2005a, str. 28).

Analiza poslovanja v ožjem smislu oz. finančna analiza je obvezni del letnega poročila. Z njo podjetja prikažejo analizo finančnih ter računovodskih podatkov tekočega leta in leta poprej, torej odmike, ter jo komentirajo. V tem delu je predstavljeno gibanje ključnih postavk iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida (čisti prihodki od prodaje na domačem in tujem trgu, čisti dobiček, stroški po posameznih vrstah, kapital ter dolgovi, plačilna sposobnost, kapitalska ustreznost ipd.) z indeksi. Indeksi so izračunani na podlagi primerjave vrednosti posameznih postavk obravnavanega leta s preteklim (Horvat, 2005, str. 6).

Namen analize poslovanja je v (Horvat, 2005a, str. 34):

- prikazovanju poslovanja podjetja skozi oči najvišjega posloводства;
- osredotočanju na vsebine, ki so pomembne za interesne skupine;
- usmerjanju v prihodnost in prepoznavanju tistih dejavnikov, ki so uporabnikom pomembni pri oceni sedanjega in prihodnjega poslovanja ter finančnega položaja podjetja in tudi njegovega napredovanja pri doseganju dolgoročnih ciljev;
- dopolnjevanju računovodskih izkazov zaradi povečevanja razkritij v poslovanju podjetja,
- uravnoveženosti in nevtralnosti, saj naj bi razkrivala pozitivne ter negativne strani poslovanja. To pomeni, da ne sme zavajati delničarjev in drugih interesnih skupin podjetja;
- primerljivosti analize skozi čas. Vsako leto naj bodo prikazane informacije iste vrste, saj je s tem zagotovljena njihova primerljivost, kar pomeni, da je omogočeno prepoznavanje glavnih teženj in dejavnikov ter njihova analiza skozi daljše obdobje. Priporočljivo je tudi pregledati, katere vrste informacij razkrivajo konkurenčna podjetja.

Kot že omenjeno, je ena izmed pomembnejših sestavin analize poslovanja obvladovanje tveganj. Tudi zakon o finančnem poslovanju napotuje lastnike, nadzornike in upravo k obvladovanju finančnih tveganj z namenom zagotovitve finančne discipline v podjetju. Pomembno je zlasti redno spremljanje in obvladovanje likvidnostnega tveganja, tveganja, da nasprotne stranke ne bodo izpolnile pričakovanj, obrestna, valutna in druga tržna tveganja ter tveganja izpostavljenosti posamezni osebi ali skupini oseb, ki tvorijo enotno tveganje (Horvat, 2004a, str. 116–117).

V tujini je analiza poslovanja skupaj z analizo prodaje ena izmed najpomembnejših sestavin letnega poročila. Tudi pri nas se priporoča vključevanje vedno večje količine

informacij v analizo poslovanja in s tem povezanih tveganj ter negotovosti, s katerimi se podjetja srečujejo (Horvat, 2003, str. 70).

3.2.3. Zaposleni

Tudi poročanje o zaposlenih je postalo obvezni del letnega poročila. V ozadju je dejstvo, da se vse bolj uveljavljajo nove vrednosti in naložbe v obliki intelektualnega premoženja.

Pri poročanju o ravnanju z zaposlenimi podjetja izhajajo iz sledečih stališč (Horvat, 2004, str. 13):

- ključni podatki o zaposlenih, kot so npr. povprečno število zaposlencev po sektorjih, enotah in lokacijah, izobrazbena sestava, povprečna plača ter njena primerjava s panogo, delež stroškov dela glede na stroške poslovanja, fluktuacija zaposlencev;
- kadrovska poslovna funkcija;
- kadrovske sistemi podjetja;
- kadrovanje in izbiranje;
- letni osebni pogovori;
- razvoj vodij;
- izobraževanje in usposabljanje;
- organizacijsko ozračje in zadovoljstvo zaposlenih;
- sistem koristnih predlogov;
- dogodki in ugodnosti;
- sistem nagrajevanja;
- načrti pri ravnanju z zaposlenimi.

Poročanje o povprečnem številu zaposlencev ter številu zaposlencev, razčlenjenih po skupinah glede na izobrazbo, je za velike in srednje družbe postala obvezna sestavina letnega poročila (ZGD-UPB1, 2005, 65. člen). Tu bi bilo za podjetje priporočljivo, da prikaže tudi omenjeno stanje za pretekla leta, saj se iz tega vidi, ali je podjetje na poti ogromnega odpuščanja delavcev ali pa se v današnjih vedno večjih bitkah za preživetje poslužuje drugačnih prijemov, ki tudi povečujejo njegovo konkurenčnost in poslovno uspešnost.

3.2.4. Kupci in dobavitelji

Ravno tako pomembno pa je tudi zadovoljstvo kupcev in njihova zvestoba blagovnim znamkam, proizvodom in storitvam, saj so ravno ti dejavniki ključnega pomena pri ohranjanju tržnih deležev podjetja.

V delu o dobaviteljih so običajno predstavljeni podatki o številu vseh dobaviteljev po letih in odstotne spremembe ter skupno število in vrednost dobav po letih. Predstavljeni

so lahko tudi dejavniki, ki vplivajo na zadovoljstvo dobaviteljev, opis spremljanja in ocenjevanja zadovoljstva dobaviteljev (Horvat, 2005, str. 7).

3.2.5. Delničarji

K poglavju o delničarjih sodijo informacije o gibanju tečaja delnice, različne tržne cene delnice, tržna kapitalizacija, kraj trgovanja, simbol delnice ter gibanje razmerja med tečajem delnice in njeno dividendo.

V tem delu podjetje predstavi tudi dividendno politiko, ki ima precejšen vpliv na dolgoročno poslovanje podjetja.

Možne dividendne politike podjetij (Horvat, 2003, str. 73):

- politika izplačila preostanka dobička,
- politika stabilnih, napovedanih dividend,
- politika stalnega razmerja pri izplačilu izida in
- politika dividend z občasnim povečanjem dividend.

3.2.6. Raziskave in razvoj ter kakovost

Pomembne so tudi informacije, ki povedo, koliko podjetje vlaga v raziskave in razvoj ter kakovost. Pri tem ni pomemben sam znesek namenjen za R & R, temveč je pomembna učinkovitost teh stroškov. Prikaže se jo lahko kot delež naložb, namenjen za raziskave in razvoj, kot delež v prihodkih. Pomembno je prikazati, kako se omenjene investicije kažejo v novih proizvodih, ki povečujejo prodajo, novih proizvodnih procesih ter novih blagovnih znamkah. To je tudi razlog, da se v letnih poročilih mnogokrat pojavlja podatek, da je kar nekaj proizvodov mlajših od 5 let, torej novih.

V primeru, da so podjetja zainteresirana za pridobitev ali ponovno certificiranje standardov kakovosti, jih opišejo v tem delu. Standardi kakovosti so ISO 9001:2000⁴, HACCP⁵, ISO 14000⁶, SA 8000⁷, OHSAS 18001⁸, EFQM⁹ (Horvat, 2003, str. 75).

---

⁴ **ISO 9001:2000** je procesni pristop, ki v ospredje postavlja uporabnike in osredotočenost na njihove potrebe, zahteve in pričakovanja. Z njim je v podjetjih vzpostavljen drugačen pristop pri reševanju problemov, spodbuja tudi potrebe po razvoju novih metod dela in orodij, povezanih z uporabniki. V končni fazi omogoča učinkovitejšo izrabo znanj zaposlenih, spodbuja jih k bolj avtonomnemu delovanju in izrabi inovativnih priložnosti (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2005).

⁵ **HACCP** (sistem varnosti živil) je analitsko orodje za analizo tveganja in ugotavljanja kritičnih kontrolnih točk. Vodstvu omogoča, da uvede in vzdržuje stroškovno učinkovit in kontinuiran program zagotavljanja neoporečnosti živil. Z njim se avtomatično ocenijo vse faze v procesih nabave, proizvodnje in prodaje in na podlagi te ocene se ugotovi, katere so kritične točke za neoporečnost živilskega izdelka (Zavod za zdravstveno varstvo Celje).

⁶ **ISO 14000** so mednarodni standardi za ravnanje z okoljem. Primerni so za vse organizacije, saj naj bi jim priskrbeli elemente učinkovitega ravnanja z okoljem. Sistem omogoča organizacijam vzpostaviti red in doslednost pri reševanju okoljskih vprašanj, primerno porazdeliti sredstva, določiti odgovornosti in stalno ocenjevati ravnanje, postopke in procese (Slovenski inštitut za standardizacijo).

3.2.7. Okoljevarstveno delovanje

V tujini že s tradicijo, pri nas obvezno šele s pričetkom veljave ZGD-H, podjetja v poslovnem poročilu pišejo o okoljevarstvenem delovanju. Domača podjetja so že pred leti ugotovila, da sta lahko skrb za okolje in predstavitev okoljevarstvenega delovanja med največjimi prednostmi pri nastopanju na tujih trgih, ki omogočajo vstop v višje cenovne razrede. V tujini so se kupci že v preteklosti zanimali za okoljevarstveno delovanje podjetij, zato so že tedaj zahtevali dokaze o neškodljivem ravnanju z okoljem. Posledično so podjetja povečala zanimanje za pridobitev okoljevarstvenih certifikatov in poročil o ravnanju z okoljem. Ugotovitve kažejo tudi, da okoljevarstveno delovanje ne prinaša samo večjega ugleda, temveč zmanjšuje pritisk javnosti, zagotavlja boljši pregled nad poslovanjem, zmanjšuje stroške, povečuje produktivnost, pozitivno vpliva na odnos zaposlenih do okolja in dela ter odločilno uvaja primerjalno presojanje, ki bo omogočilo merjenje prihodnjega delovanja (Horvat, 2003, str. 75–76). Menim, da je pravilno, da je poročanje o okoljevarstvenem delovanju podjetij postalo obvezni del poročanja v letnem poročilu.

Primerne vsebine za razkrivanje v tem delu so (Horvat, 2004, str. 10):

- splošen pregled dejavnosti podjetja in njegovih vplivov na okolje;
- poročilo o usmeritvah v zvezi z okoljem, ki mora biti jasno in razumljivo;
- podrobnosti o izvajanju teh usmeritev v podjetjih;
- merljivi in dosegljivi cilji za vsa področja delovanja;
- kakovostni in količinski podatki o napredku v primerjavi z omenjenimi cilji;
- podrobnosti o presojah ravnanja z okoljem in o njihovih ugotovitvah;
- podrobnosti v zvezi z odgovornostjo za okoljska vprašanja;
- možni stroški in naložbe v zvezi z okoljem;
- predstavitev obveznosti do okolja na najvišji ravni v podjetju;
- omemba prejetja standarda ISO 14000.

Razlogi za razkrivanje podjetij v zvezi z okoljem so v (Vezjak, 1999):

- povečevanju ugleda podjetja,
- upravičevanju njegove trenutne aktivnosti,
- odvratanju pozornosti od ostalih področij,
- prehitevanju zakonodaje.

---

⁷ SA 8000 je standard za presojanje družbene odgovornosti in temelji na ISO 9001/ ISO 14001. Standard vključuje razvoj in presojanje sistemov vodenja, ki zagotavljajo izvajanje družbeno sprejemljivih delovnih praks in s tem prinašajo koristi celotni nabavni verigi (BVQI).

⁸ OHSAS 18001 je sistem varnosti in zdravja pri delu.

⁹ EFQM je evropska nagrada za poslovno odličnost.

Koristi podjetij, ki poročajo o svojem odnosu do okolja (Vezjak, 1999):

- pozitiven vpliv informacij na ceno delnic,
- učinek zmanjšanja zaznanega tveganja kot posledica podanih informacij,
- povečevanje ugleda podjetij in njihovih konkurenčnih prednosti.

3.2.8. Družbena odgovornost

Zadnji del poslovnega poročila je namenjen družbeni odgovornosti, ki v Sloveniji v zadnjih letih pridobiva na pomenu in je že v marsikaterem podjetju nujni sestavni del. Podjetja si izbirajo tiste dejavnosti (športne, kulturne, humanitarne, zdravstvene, izobraževalne), ki pripomorejo pri razvoju družbenih vrednot in so povezana z njihovo dejavnostjo (Horvat, 2003, str. 76).

Del družbene odgovornosti so tudi predstavljeni **načrti podjetja**, katerim naj bi poslovodstvo namenilo precej pozornosti, saj se delničarji in možni vlagatelji odločajo na njihovi osnovi. Predvsem je tu pomembno vprašanje nakupa, držanja in prodaje delnic. Prav tako pomembni so načrti podjetja za druge interesne skupine, saj se na njihovi osnovi odločajo, ali bodo s podjetjem še poslovale ali ne. V tem delu podjetja posvečajo veliko pozornost dejavnikom, ki bodo v prihodnosti omogočili uspešno uresničevanje načrtov in primerjavo dejanskega poslovanja podjetja z načrtovanim ob predvidenih priložnostih ter tveganjih (Horvat, 2003, str. 77).

V nadaljevanju diplomske naloge se bom osredotočila predvsem na poslovno poročilo za leto 2004 na praktičnem primeru. Odločila sem se podrobneje analizirati poslovni del letnega poročila slovenskega živilskega podjetja Kolinska d.d. Oceniti želim, ali je omenjeno podjetje v svojem poslovnem poročilu upoštevalo novosti, ki jih je prinesla novela zakona o gospodarskih družbah – ZGD-H. Zanima me predvsem, kako je Kolinska d.d. v svojem poslovnem poročilu predstavila namero o združitvi podjetja z Drogo d. d., ki se je zgodila kmalu po prenehanju poslovnega leta in je bila definitivno pomemben poslovni dogodek, ki ga je po ZGD-H obvezno pojasniti.

4. ANALIZA POSLOVNEGA POROČILA PODJETJA KOLINSKA D. D.

4.1. Zgodovina in predstavitev podjetja Kolinska d. d.¹⁰

Leta 1904 je trgovec Ivan Jelačin odprl svojo tovarno kavnih surogatov na Glincah v Ljubljani. Čez štiri leta je obrat kupila češka delniška družba Kolinska d.d., tovarna za kavne primesi iz Kolina, in tako je nastalo podjetje Kolinska tudi v Sloveniji. Namen odprtja podružnice je bil v proizvodnji cikorija, ki se je uporabljal za več različic in blagovnih znamk nadomestkov kave. Bila je ena izmed prvih tovarn v Ljubljani, ki je tedaj zaposlovala 40 ljudi. Od ustanovitve dalje je Kolinska širila svojo proizvodnjo na različne prehranske izdelke. Leta 1965 je že začela s proizvodnjo mlevskih izdelkov, pudinga, pražene kave, vanilinega sladkorja, pecilnega praška, začimb, dišav, vaflejev itd.

V letu 1968 je Kolinska začela s pripojitvami različnih obratov in tovarn. Prvi obrat, ki ga je pripojila, je bil obrat za proizvodnjo sadnih koncentratov iz Slovenj Gradca. Nadaljevala je s pripojitvijo tovarne kisa in gorčice ter tovarne želatine. Tako je prišla do novega sklopa produktov; to so bili pekarski dodatki. Leta 1972 je že gradila tovarno za predelavo krompirja v Mirni na Dolenjskem.

Na trg je z novimi proizvodi stopila leta 1976, ko je začela s proizvodnjo licenčnih izdelkov blagovne znamke Knorr (juhe in jušni koncentradi) in Thomy (majoneza in gorčica), žvečilnih gumijev, Pez bonbonov ter otroške hrane Bebi. Sledila je pripojitev tovarne za predelavo sadja in zelenjave Belsad, leta 1984. Leta 1987 so lahko kupci spoznali nove izdelke: kis, Viki kremo, vloženo zelenjavo, marmelade in džeme. V tem času je tudi začela s proizvodnjo baz za napitke in sirupe.

V zadnjem desetletju dvajsetega stoletja je uvedla tudi mesne začimbe imenovane Masoli, ketchup, Trocks bonbone ter gotove mešanice za pekarsko in mesno industrijo. Leta 1995 je kupila podjetje Rogaški vrelci in s tem pridobila strateški proizvod Donat. V istem letu se je tudi lastninsko preoblikovala, ko je začela delovati kot delniška družba. Leto kasneje je spremenila blagovno znamko Thomy v Hellmanns pri majonezi. Nadaljevala je z lansiranjem Grizli chipsa in prenesla del proizvodnje v BiH in Makedonijo. Tisočletje je podjetje zaključilo s pripojitvijo treh odvisnih podjetij h Kolinski d.d.

Na začetku novega tisočletja je podpisala pogodbo o strateški povezavi z dolgoletnim partnerjem Unilever. Kupila je blagovne znamke Cockto, Jupi in Fresh ter jih leta 2001 začela tudi sama polniti. V istem letu je prejela certifikat HACCP za proizvodnjo otroške hrane na Mirni, ki zagotavlja kakovost hrane za otroke, ter za kontrolne laboratorije v Ljubljani. Leto zatem je postala večinski lastnik podjetja Palenački Kiseljak v ZR Jugoslaviji ter podaljšala pogodbo z Unileverjem, ki velja do leta 2007.

---

¹⁰ V nadaljevanju bom za podjetje Kolinska d.d. uporabljala samo ime Kolinska.

Leta 2004 je Kolinska postala skoraj 20 % delničar družbe Droga d. d., ki ga je kupila od ED & F Man Ltd. iz Londona in ED & F Man iz Ljubljane.

Glavna dejavnost podjetja je proizvodnja in prodaja živilskih izdelkov, ki se izvaja tako v slovenskih kot v tujih odvisnih družbah (Nemčiji, Rusiji, Hrvaški, Makedoniji, BiH ter Srbiji in Črni gori). Kolinska je eden izmed vodilnih proizvajalcev, prodajalcev in distributerjev hrane ter brezalkoholnih pijač v Sloveniji. Večinski delež prodaje predstavlja domači trg, medtem ko del proizvodnje tudi izvozijo. Izvoz je usmerjen predvsem na države jugovzhodne Evrope in Rusijo.

Glede na prodajno vrednost so najpomembnejši Kolinski programi: kulinarični izdelki, pijače in napitki, sledijo jim otroška hrana ter dietični izdelki.

Ob pogledu na letno poročilo Kolinske sem že ob prvem pregledovanju dobila občutek, da se v podjetju zavedajo, kako pomembno vlogo igrajo letna poročila v današnjem času. Poročilo je zelo dobro strukturirano in že na prvi pogled deluje precej dodelano ter estetsko dopolnjeno. S svojim izgledom na začetku pritegne bralca, morda je malenkostno kar preveč kričeče. Z enakim slogom popelje bralca preko lepo strukturiranega kazala v uvod in poslovno poročilo, čemur je v letnem poročilu Kolinske za leto 2004 namenjenih prvih 60 strani.

4.2. Analiza poslovnega poročila Kolinske d.d.

V sklop poslovnega poročila Kolinske sodita razčlenjena (Letno poročilo 2004, Kolinska d. d. str. 1–60):

- Uvod v letno poročilo in
- Poslovno poročilo.

4.2.1. Uvod v poslovno poročilo

V uvodnem delu so najprej predstavljeni pomembnejši poslovni dogodki podjetja v letu 2004. Med kar nekaj omenjenimi so mi padli v oči dogodki, ki že takoj na prvi strani informirajo bralca o združitvi Kolinske in Droge, o Istrabenzovi javni ponudbi za odkup delnic Kolinske ter o odstopu dolgoletnega predsednika uprave Lojzeta Deželaka. Kar zajetna mera precejšnjih bodočih sprememb v podjetju, sem takoj dobila občutek.

Zdi se, da bi omenjene spremembe, ki bi se lahko in se bodo zgodile v podjetju, lahko vplivale na miselnost bralca, da v podjetju prihaja do korenitih sprememb in je zato vlaganje vanj precej bolj tvegano, kot je bilo do sedaj. To lahko za različne uporabnike informacij pomeni, da bodo:

- tveganju naklonjeni, povečali denimo svoje vloške v podjetje;
- tveganju nenaklonjeni, pa jih morda celo iz podjetja umaknili.

Zanimivo vprašanje, ki se mi na tem delu pojavlja je, ali je odstop predsednika uprave posledica morebitne združitve oziroma prevzema ali je to osebna odločitev, povezana recimo z upokojitvijo.

Sledi nizanje ključnih dosežkov leta 2003 in 2004 v numerični obliki. V delu, kjer torej podjetje predstavlja čiste prihodke od prodaje, čisti dobiček, poslovni izid iz poslovanja, stanje stalnih in denarnih sredstev ob koncu leta, čisti dobiček na delnico, denarni tok na delnico in podobno, se mi zdi podajanje številskih informacij za dve pretekli leti premalo. Prikazani bi morali biti vsaj podatki za obdobje treh do petih let nazaj ter napoved omenjenih postavk za leto 2005, torej za eno leto naprej. Pogrešala sem tudi grafično predstavitev gibanja omenjenih kazalnikov, vendar v tem primeru tako ali tako ne bi bila smiselna, saj podjetje navaja podatke samo za dve leti, iz česar pa ni preveč razvidno gibanje, razen če bi bilo razdeljeno po mesecih, kar pa ni ravno namen v tem delu.

V nadaljevanju je nanizan zgodovinski pregled poslovanja podjetja do vključno leta 2004. Očitno so se v Kolinski odločili, da bo namesto kratke uvodne predstavitve podjetja na tem delu zgodovinski pregled. S tem ni nič narobe, saj v preteklih letnih poročilih ni zgodovinskega pregleda in se tako te informacije ne ponavljajo. Predstavljena je celotna zgodovina podjetja od njegovega samega nastanka, sledi opisovanje, kako se je podjetje širilo s pripojitvami različnih podjetij in posledično proizvajanjem novih proizvodov. V zgodovinskem pregledu se Kolinska pohvali s prejetjem certifikatov ISO 9001:1995, ISO 9001:2000 in certifikatom HACCP.

Kot bralko me je presenetil in šokiral stavek, ki pravi: »Svoj vrh glede obsega proizvodnje in števila zaposlenih je podjetje doseglo leta 1987.« (Letno poročilo 2004, Kolinska d. d., str. 11). Morda je izbrana napačna struktura stavka, vendar bralec bi lahko iz tega razbral, da je podjetje na vrhu svojih proizvodjalnih moči, kar pa sigurno ni ravno najboljšo sporočilo določenim skupinam uporabnikov informacij. Le-ti si lahko predstavljajo, da se bo podjetje ustavilo na tej stopnji razvoja, kar pa ni ravno namen poročanja v letnih poročilih in mislim, da tudi v Kolinski ne sodi. Spet drugi pa bodo v tem morda videli možnost za povečevanje proizvodnje in obsega zaposlovanja na druga območja ter potrebo podjetja po financiranju in s tem poslovno priložnost. Vendar še vedno ostajam mnenja, da je struktura omenjenega stavka napačna.

Na koncu zgodovinskega pregleda je omenjena združitev delnic Kolinske d.d. in Droge d. d., in sicer v menjalnem razmerju, ki znaša 14,25 delnice Kolinske za 1 delnico Droge. Tudi ta informacija bi lahko negativno vplivala na odločitve, tokrat delničarjev. Možno je, da bi delničarji dobili občutek, da so njihove delnice zelo malo vredne, kar bi verjetno ugotovili tisti, ki se ne spoznajo preveč na poslovanje, medtem ko bi strokovnjaki cenili, da je podjetje v svojem poslovnem poročilu podalo pošteno vrednost delnice v primerjavi z Drogino, ravno tako kot zahteva novela zakona o gospodarskih družbah ZGD-H.

Sledi poročilo predsednika uprave, ki ni naslovljeno kot pismo delničarjem. To je zelo pomemben podatek, ker s tem predsednik uprave pokaže, da se zaveda, kako širokemu krogu uporabnikov informacij je namenjeno poročilo in da niso pomembni samo delničarji.

V njem me moti predvsem to, da je napisano le v angleščini. Zavedati se je potrebno, da kar precejšen delež predvsem starejšega prebivalstva ne razume angleškega jezika. To bi lahko pomenilo, da za takšno skupino bralcev poročilo predsednika uprave sploh ne obstaja, kar gotovo ni zaželeno. Na drugi strani pa je s tem dokazano, da se tudi v Kolinski zavedajo, da lahko ob vstopu Slovenije v EU nemoteno prihaja v državo tuj kapital. Zato imam občutek, da se predsednik uprave s svojim sporočilom obrača predvsem nanje.

V skladu z mojimi pričakovanji predsednik uprave takoj na začetku govori o pomembnejših poslovnih dogodkih leta 2004, kot so vstop Slovenije v Evropsko unijo, načrtovana združitev Kolinske z Drogo, javni ponudbi Istrabenza za odkup Kolinskih delnic ter o tem, da se je odločil upokojiti ob koncu leta 2004. Z veseljem tudi poudarja, da nobeden izmed omenjenih dogodkov ni imel negativnega vpliva na poslovanje podjetja. Omeni tudi, da je Kolinska v letu 2004 dosegla 50 % večjo dodano vrednost na zaposlenega v primerjavi s svojimi konkurenti iz živilske industrije ter da so pridružena podjetja, v Jugovzhodni Evropi, izboljšala svoje rezultate.

V nadaljevanju govori o združitvi Kolinske z Drogo v pozitivnem smislu. Nekako se obrača v smer, da je v današnjem času združitev skoraj da edina možnost za dolgoročno preživetje živilskega podjetja, glede na razmere. Dobila sem občutek, da se zaveda globalizacije in da so v podjetju že začeli reagirati nanjo.

Podane so tudi informacije o zaposlenih. Predsednik uprave se zaveda, kako pomembni so dobri odnosi podjetja do zaposlenih, kajti pravi: »Zaposleni so duša podjetja« (Letno poročilo 2004, Kolinska d.d., str. 13).

Zadnji del poročila je precej subjektiven, saj predsednik uprave zapušča podjetje in v skladu s tem se zahvaljuje vsem, ki so delali z njim ter mu zaupali. Verjame tudi, da bo podjetje v prihodnosti drugačno kot danes, kajti tudi danes je drugačno v primerjavi z včeraj, s čimer zaključí svoje poročilo.

Uvod se nadaljuje s poročilom nadzornega sveta skupščini. V njem je zapisano, da je bilo v letu 2004 deset rednih sej nadzornega sveta, na katerih je bilo govora predvsem o presojanju povezovanja z Drogo. Kot mora po ZGD-H biti, je zapisano, da se vsi člani uprave strinjajo, da je letno poročilo resničen in pošten prikaz poslovnih dogodkov. Izraženo je tudi stališče do revizorjevega poročila, na katerega uprava nima pripomb. Na koncu poročila nadzornega sveta je letno poročilo Kolinske d. d. za leto 2004, potrjeno s strani nadzornega sveta, tako kot mora biti v skladu z zakonom o gospodarskih družbah.

Sledi poglavje o upravljanju družbe, v katerem so tudi na fotografijah predstavljeni vsi člani uprave in njihove naloge ter člani nadzornega sveta. Ta del poslovnega poročila ni

predpisan, vendar se mi zdi pravilno, da podjetja tudi vizualno predstavijo svoj vodilni kader.

Na koncu uvodnega dela poslovnega poročila sta razkrita tudi uporaba čistega dobička ter predlog in uporaba bilančnega dobička. Sledijo jima pomembni poslovni dogodki, ki so se zgodili pri poslovanju podjetja po prenehanju poslovnega leta. V tem delu je najprej poudarjeno, da ima podjetje novega predsednika uprave, ki je bil dotedanji član uprave in direktor finančnoračunovskega sektorja. V skladu z mojimi pričakovanji podajo informacije o nakupu 93,22 % delnic Kolinske s strani Istrabenza, združevanju podjetja Kolinska z Drogo, o novem nazivu in sedežu podjetja ter končno o potrditvi združitve in nastanku novega podjetja Droga Kolinska d.d., 6. 4. 2005, ko so delničarji potrdili združitev omenjenih družb.

4.2.2. Poslovno poročilo

Na samem začetku poslovnega poročila podjetja je predstavljena dejavnost, sledijo poslanstvo in vizija, strategija poslovanja podjetja ter povzetek planskih ciljev za leto 2005. V nadaljevanju diplomske naloge sem poudarjala tiste dele poslovnega poročila Kolinske d.d. za leto 2004, ki so se mi zdeli pomembnejši in zanimivejši za proučevanje.

4.2.2.1. Planski cilji

Pri planskih ciljih so izpostavljeni prihodki od prodaje, dobiček iz poslovanja, čisti dobiček ter število zaposlenih. Glede na indekse omenjenih kazalnikov, ki so izračunani na leto 2004, se bo od vsega naštetega zmanjšalo samo število zaposlenih. Omenjajo samo 3 % zmanjševanje zaposlovanja. Ta podatek se mi zdi nekako preoptimističen, glede na to, da se namerava Kolinska združiti z Drogo. Povsem jasno je, da je v primeru združitve podjetij kmalu preveč delavcev, ki jih je zato potrebno odpuščati. Zaradi tega se mi zmanjševanje stopnje zaposlenosti samo za 3 % zdi resnično nerealna napoved.

Razodeto je tudi, da se bodo prihodki in s tem dobiček povečevali na račun povečevanja prodaje strateških blagovnih znamk, kot so: Donat Mg, Cockta, Bebi, blagovna znamka Kolinska. Omenjeno je tudi povečanje izvoza, predvsem na trge jugovzhodne Evrope, Rusije in Evropske unije.

V tem delu pogrešam zaznavanje gospodarskih gibanj podjetja ter opis njegovega prilagajanja nanje. Na tem mestu niti ni omenjeno, kako bo na primer rast inflacije vplivala na poslovanje, niti kako bi se lahko podjetje znašlo, če gospodarstvo zabrede v recesijo in podobno.

Najbolj pa pogrešam podatke o prodaji in trženju, ki so običajno na prvih straneh poslovnih poročil. V bistvu sem bila nekako presenečena nad tem, da so v podjetju izpustili tako pomembni poglavji, kot sta prodaja in trženje, katera bi bila zajeta skupaj v celoto. Razočarana sem bila verjetno zato, ker se mi zdi sama struktura poslovnega

poročila sicer zelo dobra, vendar je nedopustno, da nima svojega poglavja o prodaji in trženju. Ni dovolj, da so podatki o proizvodih ter njihovem prodajanju, prodaja po tujih trgih, tržni deleži, blagovne znamke, proizvodnja, produktivnost in še mnogo drugih stvari, ki bi morale biti zajete skupaj, razdrobljene po celotnem poslovnem poročilu, kot se dogaja v Kolinskem za leto 2004.

4.2.2.2. Analiza poslovanja

Sledi poglavje o analizi poslovanja, ki je precej dobro razdelano. Začne se z opisovanjem notranjega okolja s poglavjem o živilskopredelovalni industriji, kjer je zapisano, da je v Sloveniji 392 podjetij iz omenjene dejavnosti, ki zaposlujejo okoli 20.000 ljudi, da skupaj ustvarijo 2,5 % bruto družbenega proizvoda in izvozijo 18–20 % svoje proizvodnje (Letno poročilo 2004, Kolinska d.d., str. 28).

Na tem mestu začnejo z opisovanjem gospodarskih gibanj, ki jim je živilskopredelovalna panoga podvržena, torej z analiziranjem zunanjega okolja. Opisujejo predvsem obdobje vstopa v Evropsko unijo ter s tem prenehanje veljavnosti sporazuma o prostem trgovanju s Hrvaško, Bosno in Hercegovino ter Makedonijo. Navajajo, da se bo zaradi omenjenih dogodkov zmanjšal izvoz v države bivše Jugoslavije in se povečal v države Evropske unije, kjer trgovanje poteka brez omejitev.

Hkrati se mi zdi pravilno, da so v tem delu predstavljene nevarnosti, ki pretijo živilskopredelovalni industriji. V Kolinski vidijo naslednje dejavnike, ki slabšajo njihove poslovne rezultate (Letno poročilo 2004, Kolinska d.d., str. 29):

- združevanje trgovcev in pritiski na domače dobavitelje za čim ugodnejše pogoje;
- ukinitve dvostranskih sporazumov ter uvedba carin za države bivše Jugoslavije in
- okrepitev konkurence tujih ponudnikov na domačem trgu.

Menim, da je pravilno, da se razodene, da je evropski trg za slovensko živilskopredelovalno industrijo povsem novo okolje, saj se večini domačih podjetij še ni uspelo prebiti vanj. Vzroki za to so dolgoročno povezovanje v trgovske verige, slaba prepoznavnost slovenskih živilskih izdelkov ter njihovo slabo približevanje kupcem v tujini. Obvezno pa je tudi spoznanje, da svobodno trgovanje pomeni povečano konkurenco na domačem trgu. V Kolinski se zavedajo, da bo za uspešen boj proti evropskim multinacionalkam potrebnega več sodelovanja in povezovanja ter s tem povezanega specializiranja proizvodnje. Tu sem dobila občutek, da želijo poudariti, kako nujna in neizbežna je združitev, če želijo, da bo podjetje v prihodnosti kos novim tujim konkurentom, ki lahko brez omejitev prihajajo na naš trg, in ki že zelo dobro in s tradicijo poslujejo na trgih Evropske unije ter drugje po svetu.

Poslovno poročilo se nadaljuje z analizo poslovanja v ožjem smislu, kjer je na prvi strani prikaz finančne analize podjetja po Du Pontovi shemi, ki kaže, kako posamezni elementi poslovanja podjetja vplivajo na dobičkonosnost sredstev, prikazana s kazalnikom ROA, in na dobičkonosnost navadnega lastniškega kapitala, predstavljenega s kazalcem ROE. Du Pontov shematični prikaz je primerna izbira na tem mestu, saj zelo transparentno prikazuje pomembne postavke pri poslovanju

podjetja. Vse postavke in vsi kazalniki, ki jih omenja, so tudi razloženi podrobneje v nadaljevanju analize poslovanja. Tudi sama sem jih podrobneje pregledala in najpomembnejše navedla v nadaljevanju.

Končno navajajo informacije o prodaji, predvsem o njenih prihodkih. Takoj na začetku je omenjeno, da količinska prodaja še vedno upada in da tudi v letu 2004 ni bil realiziran cilj velikosti prodaje niti vrednostno. To je posledica predvsem izpada prodaje vode in brezalkoholnih pijač, kar pojasnjujejo s poslabšanjem vremenskih razmer, katerih posledica je bilo občutno zmanjšanje povpraševanja po omenjenih produktih. Izvoz pa raste, vendar je bil količinski izvoz večji od vrednosti realizacije predvsem zaradi padca tečaja dolarja in spremembe prodajnega asortimenta na tujih trgih. Padec tečaja je opazen pri izvozu otroške hrane v Rusijo.

Nanizani so tudi finančni podatki o količinski in vrednostni strukturi prodaje po trgih ter deleži posameznih prodajnih programov. V podjetju si prizadevajo za dolgoročno rast tržnih deležev na trgih jugovzhodne Evrope, Evropske unije in Rusije, vendar ne na račun domače prodaje. Prav je, da v podjetju nekako ne omenjajo povečevanja prodaje na trge bivše Jugoslavije, saj bi bilo to nerealno, kajti z državami na omenjenem območju bo verjetno trgovanje lažje šele tedaj, ko bodo imele tudi one možnost vstopa v Evropsko unijo.

V poglavju o stroških se v podjetju pohvalijo z nižjimi stroški blaga materiala in storitev, kot so jih načrtovali, kar je posledica tehničnih izboljšav ter aktivnega usposabljanja zaposlenih. Rezultat omenjenega je povečana produktivnost na letni ravni. Tu najdemo tudi podatek, da so se na drugi strani stroški dela v primerjavi z lanskim letom povišali za 10 %. Povišanje je v glavnem posledica odpravnin, ki jih je podjetje izplačalo v letu 2004. Menim, da je možno iz tega razbrati, da je podjetje pričelo s povečevanjem odpuščanja zaposlenih. Pri tem pogrešam podatek, kakšni naj bi bili stroški odpravnin, ki jih podjetje načrtuje za leto 2005.

V nadaljevanju analize poslovanja pridemo do računovodskih podatkov, ki so ravno tako del poslovnega poročila. Poročajo, da je poslovni izid presegel načrtovanega za 7 %, na podlagi česar ocenjujejo, da je bilo poslovanje dobro. Omenjajo, da so dosegli odhodke iz financiranja, ki so bili posledica ustvarjanja izgube odvisnega podjetja v Srbiji ter negativnega gibanja tečaja med tolarjem in srbskim dinarjem. Rezultat tega je tudi čisti poslovni izid, ki ni dosegel načrtovanega.

Sredstva podjetja pa so se glede na predhodno leto povečala za 22 %. V oči bode podatek, da so se naložbe povečale za 273 %. Omenjeno je, da so bile financirane predvsem s tujimi sredstvi. Vendar na tem mestu pogrešam podatek, s kakšnimi sredstvi je podjetje financiralo tolikšno naložbo. Z lastniškim zadolževanjem ali preko dolžniškega kapitala? Navedeno je, da je šla naložba za dokončanje izpopolnjevanja polnilnice vode in ostalih pijač, za nakup novega stroja na oddelku praškastih izdelkov, za izboljšanje ostalih delov proizvodnje, za obnovo in gradnjo novih poslovno-proizvodnih objektov ter za izboljšave v informatiki ter logistiki.

Kar se tiče gibljivih sredstev, je naveden (vendar v podjetjih nezaželen) podatek, da so se dnevi obračanja zalog zaradi količinskega povečanja nabav v primerjavi z letom

2003 povečali za tri dni. To pomeni, da so se stroški držanja zalog povečali. V podjetju pa omenjajo, da so se zaradi količinskih rabatov zmanjšali stroški nabave. Na drugi strani je podjetje skrajšalo plačilne roke svojim kupcem, kar pomeni, da dobi denar podjetje prej, kot se je to dogajalo do sedaj, kar je nedvomno dobra informacija v nasprotju s tem, da so se dnevi vezave dobaviteljev skrajšali za trinajst dni.

Na koncu je omenjeno samo še upravljanje poslovnih tveganj. Navedeno je, da je uprava odgovorna za celovit nadzor nad tveganji, medtem ko vodstvo na nižjih ravneh posloводства s tveganji upravlja le na področju, za katerega je odgovorno.

S tem je analiza poslovanja Kolinske za leto 2004 v poslovnem poročilu končana. Dobila sem občutek, da je relativno dobro podkovaná z informacijami, saj vsebuje podatke o notranjem in zunanjem okolju ter nevarnosti v zvezi z njim. Pogrešala sem predvsem poglavje o dobaviteljih. Ne zdi se mi pravilno, da so v podjetju izpustili tako pomemben dejavnik poslovanja, ki bi mu pripisala podobno pomembnost kot kupcem.

Po Du Pontovi shemi sledi opisovanje prihodkov iz prodaje, stroškov, poslovnega izida, stalnih in gibljivih sredstev ter zadev povezanih z njimi ter na kratko o upravljanju s tveganji. Opisano je tudi gibanje ključnih postavk iz bilance stanja in izkaza uspeha tudi z indeksi glede na leto 2003. Analizirani so prihodki od prodaje na domačem in tujem trgu ter po različnih prodajnih programih, stroški, čisti poslovni izid, kazalniki donosnosti in podobno. Najbolj me moti, da je v okviru analize poslovanja tako malo govora o obvladovanju tveganj. Iz poslovne analize izvemo le, da se zavedajo, kako pomembno je upravljati s tveganji in kdo v podjetju je za to pristojen. Nič pa ne navajajo, s kakšnimi tveganji se podjetje srečuje, katerim je bolj izpostavljeno in kako jih rešujejo. Vendar sem bila prepričana, da v podjetju ne bi izpustili tako pomembnega dela v poslovnem poročilu. Ko sem pregledala nadaljevanje poročila, sem ugotovila, da je obvladovanju tveganj namenjeno celotno poglavje, in sicer v obliki obvladovanja finančnih tveganj. Ta del je v okviru analize finančnega poslovanja, ki sledi analizi poslovanja.

4.2.2.3. Analiza finančnega poslovanja

Na začetku je poudarjeno, da se je podjetje za nakup 20 % deleža podjetja Droga d. d. dolgoročno zadolžilo, medtem ko so manjši del financirali z lastnimi sredstvi. Ta podatek se mi zdi primeren in nujno potreben pri omenjanju investiranja, saj odločitve o strukturi dolga vplivajo na stroške financiranja in seveda tudi na tveganost podjetja. Znano je, da bolj zadolženo podjetje predstavlja tako za delničarje kot za upnike večje tveganje kakor podjetje, ki se financira pretežno z lastnimi viri. Predstavljene so nadaljnje investicije, da lahko uporabnik razbere, kam je bilo investiranih 5,2 milijarde dolga in sam presodi, ali je bil najem tolikšnega kredita upravičen ter predvsem, ali bo prinesel načrtovane izboljšane rezultate pri poslovanju. Omenjeno je poslabšanje likvidnosti podjetja na račun povečanja plačil osnovnih sredstev, ki pa se je proti koncu leta 2004 že izboljšala. Pravilno je, da v podjetju navajajo in ne skrivajo poslabšanj v poslovanju. Po drugi strani pa je iz njihove strani zaželeno, saj so v tem delu poudarili, da se je likvidnost poslabšala, vendar je ta informacija omejena na ožje časovno območje. V podjetju se lahko na nek način pohvalijo, da so tako hitro rešili težave, ki so se porodile, kar kaže tudi na visoko kakovost finančnega sektorja ter seveda tudi posloводства.

V nadaljevanju finančne analize so predstavljeni največji odlivi tako za leto 2003 kot tudi za leto 2004. Tu je natančneje razloženo, kako so investirali v podjetje v Srbiji in postali njegov večinski lastnik ter mu tudi odobrili dolgoročno posojilo za posodobitev proizvodnje brezalkoholnih pijač. V vsakem primeru prikazujejo investicijo kot vredno svojega denarja. Nakazujejo namreč, da so lastniki podjetja, kateremu so s pomočjo dolgoročnega posojila omogočili izboljšanje pri poslovanju ter mu s tem izboljšali učinkovitost in dolgoročno uspešnost, kar je tudi v interesu različnih interesnih skupin v podjetju.

Sledi tabelarično nizanje prilivov ter s tem povezanih terjatev do kupcev in odprtih postavk ter prejetih plačil za leto 2004. Omenjeno je tudi poslovanje s hčerinskimi podjetji. Dano je vedeti, da so vse (z izjemo ene) v 100 % lastništvu Kolinske. Presenetilo me je, da je v zvezi s hčerinskimi podjetji tabelarično naveden le prikaz odprtih postavk na dan 31. 12. 2004. Pogrešala sem več informacij o hčerinskih podjetjih, vendar sem prepričana, da to še niso vse informacije, ki so se jih v podjetju odločili razkriti glede svojih pridruženih podjetjih.

Sledi poglavje, ki sem ga najbolj pogrešala že pri analizi poslovanja, to je poglavje o upravljanju finančnih tveganj, kjer je na začetku navedeno upravljanje z denarnimi sredstvi. Sledi navedba tveganj, ki so vplivala na poslovanje podjetja v preteklosti, in omemba, da se tveganja v zadnjem času povečujejo.

Pri kreditnem tveganju navajajo možnost, da določene terjatve do kupcev ne bodo v celoti ali pa sploh ne bodo plačane. Tovrstno tveganje preprečujejo z verižnimi in mesečnimi kompenzacijami, ki zmanjšujejo zapadle terjatve. V skrajnem primeru se poslužujejo tudi izterjav preko specializiranih pravnih podjetij. Ocenjujejo, da je izpostavljenost kreditnemu tveganju nizka, saj predstavlja popravek vrednosti le 3,5 % ustvarjenega prihodka. Na tem mestu pogrešam podatek o primerljivosti izpostavljenosti podjetja kreditnemu tveganju glede na pretekla leta, kajti na podlagi tega se lahko ugotovi trend spreminjanja izpostavljenosti omenjenemu tveganju. Tako bi lahko uporabniki ocenili, v kolikšni meri bi lahko neizpolnitev obveznosti nasprotne stranke povzročila zmanjšanje vrednosti denarnih pritokov iz finančnih sredstev ali denarne odtoke zaradi drugih izpostavljenosti kreditnemu tveganju.

V delu o likvidnostnem tveganju je na začetku izpostavljeno tveganje spremembe cen vrednostnih papirjev, kateremu je bilo podjetje v letu 2004 izpostavljeno, kot ocenjujejo v podjetju. Na začetku leta 2004 so namreč kupili delnice podjetja Krka d. d., ki kotirajo na ljubljanski borzi vrednostnih papirjev, in jih na začetku leta 2005 prodali. Ne razkrivajo, zakaj so se odločili za prodajo, kar na tem mestu morda resnično ni niti potrebno. Navajajo pa tudi, da je Kolinska izpostavljena visokemu tveganju pri naložbi v obrat v Srbiji (Palanački kiseljak), saj je le-ta odvisna od političnih in narodnogospodarskih razmer. Prav je, da se omenja likvidnostno tveganje pri poslovanju s tujino, kajti takšno tveganje vedno obstaja in je za podjetje bolje, da ga predstavi ter s tem pove, da se zaveda njegovega obstoja in ima pripravljene tudi rešitve pri morebitnem povečanju tveganja likvidnosti. V ta namen predstavijo tudi orodja, ki jih uporabljajo pri sprotnem obvladovanju likvidnostnih tveganj.

Valutno tveganje v podjetju obstaja, saj so več kot tretjino svojih prihodkov ustvarili s prodajo na tujih trgih. Proti valutnemu tveganju se v podjetju zavarujejo s tako

imenovanimi notranjimi tehnikami, s katerimi skušajo prilive iz naslova prodaje v tujih valutah čim bolj pokriti z odlivi, povezanimi z nabavo v tujih valutah. Vendar je omenjeno, da popolna uskladitev ni bila vedno možna. V nadaljevanju izvemo, da so se v zadnjem letu odločili zavarovati pred valutnim tveganjem tudi s terminskimi pogodbami. Menim, da je to zagotovo prava rešitev, kajti v današnjem času so spremembe, ki se dogajajo, zelo nagle in nepričakovane, tako da so s tem povezane spremembe valut ravno tako lahko zelo nepredvidljive. Ravno zato so se v podjetju verjetno odločili za zavarovanje valutnih tveganj predvsem za Rusijo. Terminalske pogodbe, s katerimi trgujejo, so vezane na ameriški dolar; v lanskem letu so jih sklenili za preko tristo dvajset milijonov tolarjev.

Navajajo še obrestno tveganje, kateremu Kolinska v lanskem letu ni posvečala posebne pozornosti. Navajajo pa, da so imeli svoje finančne obveznosti vezane na obrestno mero EURIBOR, kar se jim očitno zdi dovolj stabilno, da ne posegajo po nobeni dodatni politiki zaščite. Morda je to trenutno še smiselno, kajti Euribor je že od začetka leta 2003, ko je stopil v veljavo tudi v Sloveniji, precej stabilen, morda je celo rahel trend upadanja. Vendar menim, da je vseeno v podjetju priporočljivo imeti še kakšno rezervno metodo za upravljanje z obrestnim tveganjem v primeru nenadne spremembe obresti, ki pa je tudi ni pametno povsem izključiti.

Na koncu navajajo le še inflacijska tveganja, ki se jim skušajo prilagajati predvsem na nabavni strani, tako da zvišanja cen priznajo s časovnim zamikom. V prodajnih pogodbah pa so ravno tako opredeljena časovna zvišanja cen.

Sledi grafični prikaz (v obliki tortnih diagramov) premoženjskofinančnega stanja in sestave sredstev na dan 31. 12. 2004 ter 31. 12. 2003. Spodaj so povzeti zanimivejši. Opaziti je, da se delež stalnih sredstev v podjetju veča. Predvsem gre to na račun povečevanja dolgoročnih finančnih naložb, ki so se povečale kar za 24 odstotnih točk. To je nedvomno dobra novica, kajti čez čas se bodo zagotovo začeli kazati pozitivni učinki dolgoročnega vlaganja v naložbe. Opaziti je tudi, da se je lastni kapital zmanjšal. Na ta račun je zrasel delež tujega kapitala, ki je narasel za 13 odstotnih točk.

Tabela 1: Odstotni deleži sredstev, stalnih sredstev in obveznosti do virov sredstev v letih 2003 in 2004

	2004	2003
SREDSTVA		
Stalna sredstva	74	66
Gibljava sredstva	26	34
STALNA SREDSTVA		
Neopredmetena dolgoročna sredstva	3	4
Opredmetena osnovna sredstva	59	82
Dolgoročne finančne naložbe	38	14
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		
Lastni kapital	68	81
Tuji kapital	32	19

Vir: Letno poročilo 2004, Kolinska d.d., str. 41–42.

Predstavljeni so tudi najpomembnejši kazalniki poslovanja za skupino Kolinska¹¹ in Kolinsko d.d. za leti 2003 ter 2004. Prikazane in v nadaljevanju razložene so stopnje lastništva financiranja, dolgoročnosti financiranja, osnov investiranja, dolgoročnosti investiranja ter koeficienti kapitalne pokritosti osnovnih sredstev, neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti, pospešene pokritosti kratkoročnih sredstev in kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti.

Pravilno je, da je v nadaljevanju tabelaričnega prikaza opisano tudi, na kakšen način so posamezni kazalniki izračunani. Zelo pa pogrešam komentarje, kaj naj bi posamezne številke pri izračunu kazalnikov pomenile. Navedena je samo primerjava kazalnikov za Kolinsko v letih 2003 in 2004. Zanimivo bi bilo tudi, da bi podjetje razkrilo, kako uspešno je glede na panogo, kar se tiče omenjenih kazalnikov.

Zadnji del analize finančnega poslovanja pa je namenjen analizi poslovanja povezanih družb. Razkrito je, da plan ni bil v celoti dosežen, rezultati glede na enako obdobje lani pa so boljši za 12 %. Najuspešnejša povezana družba je bila Kolinska Moskva. Omenjeno je tudi, kateri proizvodi in skupine proizvodov so strateškega pomena, torej najuspešnejši, ter pri katerih je opaženo nadaljnje negativno gibanje trenda. To je po mojem mnenju ravno pravšnja mera informacij, ki naj jih v podjetju razkrivajo na splošno o poslovanju povezanih podjetij.

Pri opisovanju vsake družbe posebej so na začetku omenjeni prihodki od prodaje, stopnja realizacije plana za leto 2004 ter primerjava letošnjega stanja doseganja realizacije z lanskim. Omenjeni so tudi pomembnejši poslovni dogodki, ki so jih družbe beležile v letu 2004. Všeč mi je, da pri razkrivanju poslovanja družb ne navajajo samo njihovega pozitivnega vključevanja v gospodarstvo, temveč omenjajo tudi težave in negativne rezultate pri proizvodnji, prodaji ter distribuciji.

S tem delom se končuje analiza finančnega poslovanja. Kot sem ugotovila, so se v Kolinski odločili analizo poslovanja razdeliti. Tako sta analiza poslovanja in analiza finančnega poslovanja prikazani vsaka posebej. Predvsem sem opazila, da so bili večinoma vsi deli, ki sem jih pogrešala v analizi poslovanja in to tudi omenila, prikazani v sklopu analize finančnega poslovanja. Po končanem branju obeh sem dobila občutek, da vsebujeta obvezne, zanimive ter tudi nekatere malo manj prijetne informacije, ki niso ravno v ponos podjetju. Vendar je prav, da so omenjene in navedene tudi tovrstne informacije, da lahko na podlagi tega tudi različne interesne skupine podjetja ocenijo svoje bodoče vključevanje v poslovanje podjetja.

4.2.2.4. Konkurenčna prednost

Konkurenčno prednost podjetje vidi predvsem v dobro izobraženih kadrih, prepoznavnosti blagovnih znamk ter tradiciji in zaupanju potrošnikov. Imam občutek, da na tem mestu manjka podatek, na katerih trgih ima podjetje omenjene konkurenčne

---

¹¹ Skupino Kolinska sestavljajo pridružena podjetja v Zagrebu, Sarajevu, Skopju, Novem Beogradu, Moskvi ter Srbiji in Črni gori.

prednosti. Na evropskem prav gotovo ne, ker je bilo na začetku analize poslovanja omenjeno, da je ravno to težava pri prodiranju na omenjeni trg.

Prve strani o konkurenčnih prednostih Kolinske so namenjene kadrom. Ker so spremembe stalnica tekmovalnega poslovnega okolja, h konkurenčnosti podjetja in prilagajanju nenehnim spremembam pripomorejo predvsem perspektivni kadri, ki jim omogočajo, kot pravijo v podjetju, stalno izobraževanje in napredovanje. Moti me, ker na začetku poudarjajo samo izobražen in visoko kvalificiran kader. Glede na to, da je Kolinska tudi predelovalna industrija, zaposluje kar 72 % zaposlencev, s povprečno izobrazbeno strukturo tri. Bilo bi bolje, če bi v tem delu namenili tudi kakšno besedo nižjemu kadru, ki lahko s svojo marljivostjo in predanostjo ravno tako predstavlja konkurenčno prednost.

Tabelarično so tudi prikazani podatki o številu zaposlenih, povprečni izobrazbi ter povprečni starosti zaposlenih v skupini Kolinska ter Kolinski d.d. Zanimivo je tudi, da najvišjo stopnjo izobrazbe dosegajo prav v podjetju v Moskvi, kjer zadnje čase beležijo zelo dobre poslovne rezultate. V podjetju sta zaposleni samo 2 osebi s povprečno izobrazbeno strukturo 6.2, kar je višje kot samo vodstvo podjetja Kolinska d.d., katerega omenjena povprečna stopnja je 6.

Tudi povprečna starost je za podjetje Kolinska precej višja, kot je povprečna starost zaposlenih v pridruženih podjetjih. Iz tega je mogoče najti povezavo, iz katere se vidi, da je podjetje v Sloveniji nastalo prej in je že pred časom zaposlovalo svoje kadre, izmed katerih so nekateri še vedno v podjetju. Medtem ko so pridružena podjetja začela poslovati kasneje, zato so tudi začela z zaposlovanjem kasneje. Rezultat tega je precej mlajši kader v pridruženih podjetjih v primerjavi z matičnim podjetjem.

V delu o izobraževanju in usposabljanju je omenjeno, da poleg strokovnega izpopolnjevanja omogočajo tudi pridobivanje znanj s področja retorike, komuniciranja ter tehnik pogajanja. Navedeno je tudi, da so povečali stroške za izobraževanje, saj so se le-ti glede na leto 2003 povečali za 7 %. V podjetju namenjajo tudi veliko pozornosti zadovoljstvu zaposlenih, ki ga krepijo z ustvarjanjem prijetnega delovnega okolja, omogočanjem dodatnega izobraževanja ter spodbujanjem ustvarjalnosti zaposlenih. Poudarjajo tudi, da so v letu 2004 povečali informiranje zaposlenih kot posledico nenehnih sprememb, ki jih je podjetje doživelo v tem letu.

Predstavljeni so tudi načrti za leto 2005. V njih omenjajo predvsem, kako bodo končali že začete projekte razvoja kadrov. Pogrešam pa podatek o odpuščanju delavcev. Glede na to, da se namerava podjetje združiti z Drogo d. d., bo zagotovo prišlo do presežka delavcev, ki pa ga v tem delu žal niti ne omenjajo, pa bi ga bilo potrebno. Na tem mestu bi lahko podjetje predstavilo tudi sistem nagrajevanja, če ga ima, vendar tega ni storilo.

V nadaljevanju je pozornost namenjena programom in blagovnim znamkam, ki predstavljajo drugo konkurenčno prednost podjetja. Strateškim programom, s katerimi ustvarijo 69 % prihodkov od prodaje, pravijo »Steber petih«. To so vode, brezalkoholne pijače, otroška hrana, program repro in klasični program, ki imajo vsak svojo prepoznavnost ter tradicijo blagovnih znamk, kot so Donat Mg, Cockta, Bebi itd. Deleži

prodajnih programov v prihodkih od prodaje ter tržni deleži blagovnih znamk so prikazani tudi grafično.

4.2.2.5. Raziskave in razvoj ter družbena odgovornost

Podjetje se vključuje v raziskovalno dejavnost tako, da sodeluje s fakultetami in raziskovalnimi inštituti na način, da strokovno ter finančno podpira določene naloge. Kolinska je tudi članica raziskovalnega združenja C & C Food Research Association iz Velike Britanije. Članstvo ji omogoča vplivanje na planske raziskovalne naloge, ki jih inštitut izvaja, ter dostop do množice informacij o živilski industriji. Omenjene informacije takoj na začetku povedo, da se podjetje zaveda, kako pomembne so v današnjem času raziskovalne dejavnosti ter posledično tudi razvoj.

V Kolinski je razvojna dejavnost usmerjena predvsem v razvoj novih in pa tudi v posodobitev že obstoječih izdelkov. Navedejo tudi, da so v letu 2004 realizirali 80 % zastavljenega plana pri razvijanju novih proizvodov, ki so danes že na prodajnih policah. Tako so bili v letu 2004 med najpomembnejšimi projekti razvoj recepture za lahko Cockto, razvoj nove skupine izdelkov pod blagovno znamko Bebi Junior, razvoj štirih specialnih kisov Salatina, razvoj nove recepture za Jupi in podobno. S korekcijami že obstoječih izdelkov so dosegli njihovo izboljšano kakovost, z nakupom cenejših surovin pa so zmanjšali stroške na enoto proizvoda.

Iz omenjenega je vidno, da je podjetje aktivno na področju raziskav in razvoja. V poslovnem poročilu pa v tem delu pogrešam predvsem vrednostno izražene podatke za raziskave in razvoj. Ne zanima me toliko, koliko so podjetja dejansko vložila v omenjeno dejavnost, temveč recimo delež teh naložb v prihodkih. Kot pa sodi v ta del poslovnega poročila, v podjetju omenjajo, da so se v letu 2004 zavzemali za ponovno certificiranje certifikatov ISO 9001 ter HACCP na področju otroške hrane. Na tem mestu sta certifikata omenjena, nič opisana. Ker se mi je zdelo nenavadno, da tako malo pozornosti namenijo omenjenemu, sem polistala naprej in ugotovila, da certifikatom namenjajo veliko pozornosti v okviru družbene odgovornosti, ki sledi raziskavam ter razvoju.

V okviru družbene odgovornosti se podjetje osredotoči na upravljanje kakovosti, skrb za okolje, varnost in zdravje pri delu, pomoč okolju ter podporo kulturnim in športnim aktivnostim.

V okviru upravljanja kakovosti je govora o usmeritvi Kolinske, ki je v kakovosti in varnosti njihovih proizvodov. Zato imajo že nekaj let vpeljane sisteme kakovosti, varnosti ter ravnanja z okoljem. Sledita opisa certifikatov ISO 9001 in HACCP, ki si ju je podjetje zagotovilo skozi svoje poslovanje.

Zelo na hitro je omenjena tudi skrb za okolje, saj podjetje, kot navajajo, ni ravno velik onesnaževalec okolja. Poudarjajo le, da so vedno skrbeli za okolje, saj je in je tudi bil njihov odnos do okolja vedno zgleden ter napreden. Razočarana sem bila nad obsegom, namenjenim ravnanju z okoljem. Dejstvo je, da so se v podjetju držali novele zakona ZGD-H in razkrili svoj odnos do okolja. So pa tudi, po mojem mnenju, razkrili minimalno mero informacij v primerjavi s tem, kaj vse bi lahko tu povedali. In to je

problem, ki sem se ga zavedala že v drugem poglavju. Podjetja morajo razkriti svoje vplive na okolje, vendar v meri, kakršno izberejo sami. Po drugi strani pa je iz navedenega razvidno, da podjetje posega na manj razvite tuje trge, kjer kupci še niso tako zelo pozorni na ravnanje z okoljem, kot so bili pozorni kupci v razvitih deželah že pred leti. Verjetno je tudi to eden izmed razlogov za tako skope informacije o ravnanju z okoljem.

V okviru družbene odgovornosti pravijo, da je za varnost in zdravje delavcev pri delu poskrbljeno. Nimajo posebnih meril, s katerimi bi merili uspehe na tem področju, vendar z določenimi podatki dokazujejo, da skrbijo za svoje zaposlene. Zmanjšali so fizične obremenitve s pomagali v proizvodnji, znižali so temperature v preveč vročih obratih, posebno skrb pa namenjajo tudi delovnim invalidom. Pravilno je, da podjetje navaja, kako skrbi za svoje zaposlene in kako jim olajšuje delo. Prepričana sem, da se v Kolinski to dejansko dogaja, ker ima vsakdo pravico do branja letnega poročila in bi se verjetno kdo pritožil, če ne bi bili navedeni pravi podatki. Še posebej bi bilo to možno, kadar gre za delikatno temo, kot je izboljšanje delovnih pogojev delavcev.

V okviru pomoči okolju je govora predvsem o donatorstvu hrane in pijače mnogim neprofitnim organizacijam ter združenjem, ki si prizadevajo za socialno ogrožene otroke in mladino. Nikoli ne odrečejo pomoči tistim, ki pomoč potrebujejo. Omenijo tudi, da so v lanskem letu na popotresno območje v Bovec poslali paket vreden sedem milijonov tolarjev, namenjen 180 družinam. Lepo je, da se lahko podjetje pohvali z radodarnostjo in pomočjo, ki jo nudi prizadetemu krogu ljudi. S tem pa posledično poveča tudi svoj ugled ter pripadnost pri kupcih, kar je ključnega pomena za uspešno poslovanje podjetja.

V okviru podpore kulturnim in športnim aktivnostim je govora predvsem o sponzoriranju športa. Občutek imam, da so se obrnili predvsem na sponzorstva vrhunskega, ekipnega športa. Tu sem pričakovala več govora o tem, kako spodbujajo, morda tudi s finančno pomočjo, vključevanje svojih zaposlenih v različne kulturne in športne dejavnosti. Tako da sploh ni naveden podatek, ali za svoje zaposlene skrbijo v športnem ter kulturnem duhu, kar je precej pomembno.

S tem se zaključita poglavja o raziskavah in razvoju ter družbeni odgovornosti. Predvsem sem pogrešala načrte podjetja za leto 2005 ter za daljšo prihodnost. Načrti so namreč zelo pomembni pri odločanju delničarjev in potencialnih investitorjev, katerim je v celoti namenjeno zadnje poglavje poslovnega poročila Kolinske d.d. za leto 2004.

4.2.2.6. Informacije za delničarje in potencialne investitorje

Poglavje je razdeljeno na pet delov, v katerih dobijo delničarji in možni investitorji podatke o politiki izplačevanja dividend. Podjetje zagotavlja delničarjem stabilne dividende. V oči bode podatek, da bo prihodnja dividendna politika odvisna od povečanja obsega poslovanja ter morebitnih združitvev in da sploh še ni določena. To je precej negativen podatek, kajti dividendna politika ima pomemben vpliv na dolgoročno poslovanje podjetja. To se kaže predvsem v vplivu na likvidnost oziroma plačilno sposobnost podjetja tako kratkoročno kot dolgoročno, saj so dividende izdatek, ki neposredno vpliva na poslabšanje likvidnosti. Nanizani pa so le lanski podatki o deležu

dobička, ki je bil namenjen izplačilu dividend, o višini dividende na delnico ter o celotnem izplačilu za dividende. Spet pa pogrešam podatke za prihodnost, kolikšne načrtujejo, da bodo dividende, kolikšen delež dobička nameravajo izplačati za dividende in podobno.

V nadaljevanju so navedeni osnovni podatki trgovanja z delnico Kolinske, ki ima borzno oznako KOLR. Izvemo tudi podatke o gibanju tečaja delnic, in sicer tabelarično prikažejo minimalni ter maksimalni tečaj, dosežen pri trgovanju. Sledi grafično predstavljen tečaj in promet delnice za leto 2004 ter gibanje enotnega tečaja delnice v primerjavi s slovenskim borznim indeksom, kar je priporočeno, saj se iz te primerjave vidi, kako so se gibale cene delnic Kolinske v primerjavi z gibanjem cen največjih in najlikvidnejših delnic v kotiranju ljubljanske borze. Navedena je tudi lastniška struktura delnic glede na pravne in fizične osebe. Razkritih je deset največjih lastnikov podjetja, katerih skupni delež v lastništvu je na dan 31. 12. 2004 znašal 64.96 %. Omenjeno je tudi, da člani nadzornega sveta ob koncu leta 2004 niso imeli v lasti delnic Kolinske. Na koncu poglavja, namenjenega delničarjem, izvemo tudi to, da v podjetju, v skladu s pravili ljubljanske borze za obveščanje, pošiljajo obvestila o pomembnih poslovnih dogodkih svojim delničarjem, na spletno stran borze SEO NET in v časnik Finance.

Ob prebiranju informacij za delničarje in potencialne investitorje sem najbolj pogrešala načrtovane dogodke, ki lahko prizadenejo delničarje. Poročilo, namenjeno delničarjem in potencialnim investitorjem, se mi zdi precej skopo, saj niza le pretekle podatke o delnicah ter dogajanju okoli njih v preteklosti. Ni pa bilo nobenega govora, kaj naj bi se z delnicami dogajalo v prihodnosti, kar je najbolj zanimivo predvsem za potencialne investitorje ter seveda tudi za že obstoječe delničarje, saj se na podlagi tega tudi odločajo, ali bodo še imeli vložke v podjetju ali jih bodo iz njega vzeli.

S temi besedami je zaključeno poslovno poročilo Kolinske d.d. za leto 2004, ki sem ga proučila v diplomskem delu. Ob prebiranju poročila sem imela precej dober občutek in tudi zakonsko zahtevanim zadevam je v njem zadoščeno. To mojo ugotovitev potrjuje priloženo revizorjevo poročilo, ki je priloženo takoj na začetku računovodskega poročila. V njem je zapisano, da revizijsko podjetje Priwewatherhouse Coopers daje pritrdilno mnenje letnemu poročilu Kolinske d.d. Revizijsko potrdilo je tudi priloženo letnemu poročilu.

5. SKLEP

Letna poročila podjetij so zakonsko predpisana, zato so tudi že v slovenskih podjetjih stalnica pri poslovanju. Njihova kakovost je odvisna od tega, kolikšno pozornost daje podjetje informiranju uporabnikov informacij ter s tem njihovem zadovoljstvu.

Poslovno poročilo kot del letnega poročila je zelo pomembno orodje pri enosmernem komuniciranju podjetja z različnimi interesnimi skupinami podjetja. Vedno bolj se tega zavedajo tudi v slovenskih podjetjih, zato ustvarjanju in pisanju poslovnih poročil namenjajo vedno večjo pozornost. V okviru tega se podjetja soočajo tudi z obširnejšo zakonodajo, katere rezultat je večja primerljivost domačih poročil s tujimi, kar je nujno potrebno v času prostega pretoka blaga, storitev, fizičnega ter intelektualnega kapitala itd.

Tudi iz poslovnega poročila Kolinske d.d. za leto 2004 je razvidno, da se podjetje zaveda, v kakšnem spremenljivem okolju trenutno posluje in kako nujne so prilagoditve na razmere. V mislih imam predvsem vstop Slovenije v Evropsko unijo. V podjetju so mnenja, da je v živilskopredelovalni industriji edino z združitvijo moč dolgoročno preživeti. Zato tudi sami omenjajo, da je verjetna združitev z Drogo d. d. skoraj neizbežna. To utemeljujejo z dejstvom, da na domači trg prihajajo, ob že obstoječi konkurenci, tuja multinacionalna podjetja, ki so na tujem trgu že tako uveljavljena in razširjena, da nudijo zelo nizke cene. Prilagoditev na takšne razmere vidijo v strateškem povezovanju v večje, močnejše podjetje.

S tem sem nekako tudi dobila odgovor na eno izmed temeljnih vprašanj v svojem diplomskem delu: Ali so v poročilu razkrili, da se nameravajo v svoji prihodnosti združiti z Drogo d. d.? Odgovor je pritrdilen, vendar je bilo to v vsakem primeru neizbežno, saj so priprave v obliki študij in sestankov na to temo potekale že precejšen del leta 2004, kar pa mora biti predstavljeno v poslovnem poročilu.

Poslovno poročilo Kolinske d.d. je precej obsežno, iz česar je razvidno, da se v podjetju zavedajo, da je celotno letno poročilo namenjeno širokemu krogu uporabnikov, torej poleg strokovnjakom tudi ljudem, ki niso iz stroke, vendar so na kakršen koli način povezani s podjetjem. Le-tem predstavlja poslovno poročilo pomemben vir informacij, ki sovpadajo z računovodskim delom, katerega laiki težje razumejo. Veliko bolje jih informirajo kratki stavki in odstavki z različnimi poudarki, spisanimi v alinejah, ter s čim manj leporečja. Dobro je, da je poročilo obogateno z grafi in slikami. Menim, da se v Kolinski zavedajo, kako pomembno je letno poročilo ter kakšen vpliv predstavlja za njihovo kasnejše poslovanje.

Poslovno poročilo Kolinske d.d. je dobro letno poročilo in je s tem tudi odlično komunikacijsko orodje, kar je ena izmed poglavitnih sestavin pri poslovanju podjetja. Tega bi se v današnjem času morala zavedati velika večina slovenskih podjetij in se začela obnašati v skladu s tem. Ne dvomim, da se to ne bo zgodilo, kajti tudi dobra poslovna poročila kot del letnih poročil so in bodo v še večjem obsegu igrala pomembno vlogo pri dolgoročni uspešnosti poslovanja podjetij.

LITERATURA

1. Glyn John, Perrin John, Murphy P. Michael: Accounting for Managers. 2 izdaja. London : International Thomson Business Press, 1998. 479 str.
2. Godina Tina: Letno poročilo po prenovljenem zakonu o gospodarskih družbah. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 37 str.
3. Gruban Brane, Verčič Dejan, Zavrl Franci: Pristop k odnosom z javnostmi. Ljubljana : Pristop, 1997. 203 str.
4. Hočevar Marko, Igličar Aleksander, Zaman Maja: Osnove računovodstva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 446 str.
5. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Računovodstvo za managerje. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1997. 423 str.
6. Horvat Tatjana: Analiza poslovanja v letnem poročilu kot podlaga za ugotavljanje gospodarnosti podjetja. Revizor, Ljubljana, 2005a, 3, str. 28-48.
7. Horvat Tatjana: Spremembe in novosti v letnih poročilih. IKS, Ljubljana, 2004, 12, str. 7-18.
8. Horvat Tatjana: Celovit prikaz razkritij v letnem poročilu za leto 2004. IKS, Ljubljana, 2004a, 11, str. 105-120.
9. Horvat Tatjana: Kritična analiza razkritij v letnih poročilih slovenskih podjetjih. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 299 str.
10. Horvat Tatjana: Prostovoljna razkritja v letnem poročilu in njihova povezava z obveznimi razkritji. Revizor, Ljubljana, 2003, 2, str. 61-92.
11. Kocbek Marijan: Novela zakona o gospodarskih družbah – ZGD-H. 8. jesenski posvet revizorjev. Radenci, Slovenski inštitut za revizijo, 2004. 18 str.
12. Koželj Stanko: Nekaj misli o prenovi slovenskih računovodskih standardov. IKS, Ljubljana, 2001, 12, str. 11-12.
13. Odar Marjan: Računovodsko poročanje za leto 2004. IKS, Ljubljana, 2005, 1, str. 7-20.
14. Odar Marjan: Predložitev letnih poročil družb in podjetnikov ter drugih podatkov za javno objavo in za državno statistiko. IKS, Ljubljana, 2005a, 3, str. 92-95.

15. Stittle John: UK Corporate thical Reporting – A Failure to inform: Some evidence from Company Annual Reports. Business and Society Review. Boston, MA : Blackwell Publishers, 2002. 356 str.
16. Tanja Pavlič: Omejitve računovodskih informacij za bonitetno presojo podjetja. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 46 str.
17. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Zveza računovodij finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999. 841 str.
18. Vežjak Blanka: Poročanje o ravnanju z okoljem. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 3. 6. 1999. 15 str.
19. Vežjak Blanka: Razkritja računovodskih informacij v letnih poročilih, posebej o ravnanju z okoljem. Ljubljana : Zveza računovodij finančnikov in revizorjev Slovenije, 1998. 254 str.

VIRI

1. Horvat Tatjana: O novih zahtevah za letno poročilo 2004 (Novosti in vsebina letnega poročila za leto 2004). Seminar. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2005. 15 str.
2. ISO 14000, Slovenski inštitut za standardizacijo.
[URL: <http://www.sist.si/slo/z1/z163.htm>], 17.11.2005.
3. ISO 9001:2000, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
[URL: <http://www.ess.gov.si/slo/Predstavitev/Dogodki/2005/26-1-05.htm>], 26.1.2005
4. Kavčič Slavka: Finančno računovodstvo: Prosojnice predavanj (neobjavljeno besedilo), 2002.
5. Letno poročilo 2003. Kolinska. 121 str.
[URL :http://www.kolinska.si/documents/letno_porocilo2003.pdf], 17.11.2005.
6. Letno poročilo 2004. Droga. 172 str.
[URL: http://www.drogakolinska.si/uploads/letno_porocilo_Droga_04.pdf],13.11.2005.
7. Letno poročilo 2004. Kolinska. 136 str.
[URL: http://www.kolinska.si/documents/letno_porocilo2004.pdf], 13.11.2005.

8. Predstavitev Droge, podjetja, katerega delnice kotirajo na borzi. Poteza.
[URL: <http://www.poteza.si/04/data/Izkaznice/DRPG.pdf>], 16.11.2005.
9. Predstavitev Kolinske, podjetja, katerega delnice kotirajo na borzi. Poteza.
[URL: <http://www.poteza.si/04/data/Izkaznice/KOLR.pdf>], 16.11.2005.
10. SA 8000, BVQI.
[URL: <http://www.bvqi.si/html/9329.html>], 17.11.2005.
11. Sistem HACCP, Zavod za zdravstvo varstvo Celje.
[URL: http://www.zzv-ce.si/raziskave_clanki/raziskujemo_clanki/haccp_nacrt.php],
17.11.2005.
12. Slapničar Sergeja: Finančno računovodstvo: Prosojnice predavanj (neobjavljeno besedilo),
2002.
13. SRS- Slovenski računovodski standardi (Uradni list RS, št. 107/2001).
14. Vizjak Andrej: Predstavitev ustave gospodarstva. Ministrstvo za gospodarstvo.
[URL: http://www.mg-rs.si/indexn.php?akcija=cela&id_novica=526], 14.10.2005.
15. ZGD-UPB1 - Zakon o gospodarskih družbah, uradno prečiščeno besedilo. Ljubljana : Uradni
list Republike Slovenije, 2005. 383 str.
16. Zakon o revidiranju. Slovenski inštitut za revizijo.
[URL: http://www.si-revizija.si/o_siru/dokumenti/ZRev-1.doc], 6.7.2001.
17. ZGD1, predlog zakona. Ministrstvo za finance.
[URL: http://www.mg-rs.si/katalog_informacij/zakon/predlog_zgd1.doc], 18.10.2005.
18. Zgodovina podjetij Kolinska in Droga. Droga Kolinska.
[URL: <http://www.drogakolinska.si/sl/podjetje/zgodovina/>], 16.11.2005.